

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Techno subkultura

Kateřina Králová

Bakalářská práce

2019

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina Králová**
Osobní číslo: **H15506**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Techno subkultura**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce bude zaměřena na problematiku subkultur mládeže. Přímo se bude zabývat subkulturou vyznavačů techna a specifickými akcemi, více známými jako technoparty, které jsou realizované v rámci této subkultury a s nimi souvisejícími rizikovými jevy. Cílem je kvalitativní popis současného stavu této subkultury a výskytu rizikových jevů spojených s technoparty. Sběr dat bude probíhat pomocí rozhovorů s příznivci techno subkultury.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JANÍK, Alojz a Karel DUŠEK. Drogy a společnost. Praha: Avicenum, 1990. Život a zdraví (Avicenum). ISBN 80-201-0087-3.

SMOLÍK, Josef. Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

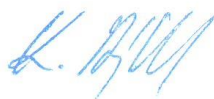
SEDLÁK, František. Základy hudební psychologie: celostátní vysokoškolská učebnice. Praha: SPN, 1990. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-20587-9.

Vladimír 518 a Karel VESELÝ. Kmeny: [současné městské subkultury. V Praze: Bigg Boss & Yinachi, 2011. ISBN 978-80-903973-2-3.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Tomáš Retka**
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2018**

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2017

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 26. 3. 2019

Kateřina Králová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat mému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Tomáši Retkovi za veškerý čas, cenné rady, odbornou pomoc a především za vedení mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za podporu a trpělivost při psaní bakalářské práce. Veliké díky také patří informantům, kteří mi poskytli potřebné informace a díky kterým jsem mohla realizovat výzkum, bez kterého by tato práce nevznikla.

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku subkultur mládeže. Přímou se zabývá subkulturou vyznavačů techna a specifickými akcemi, více známými jako technoparty, které jsou realizované v rámci této subkultury a s nimi souvisejícími rizikovými jevy. Cílem je kvalitativní popis současného stavu této subkultury a výskytu rizikových jevů spojených s technoparty. Sběr dat probíhal pomocí rozhovorů s příznivci techno subkultury.

KLÍČOVÁ SLOVA

mládež, techno, subkultura, drogy, kultura, taneční hudba

TITTLE

Techno subculture

ANNOTATION

Bachelor thesis is focused on the subcultural issue of youth. This thesis is directly following up techno subculture members and its specific events, better known as the techno parties, which are realized within this subculture and risk phenomena connected to them. The aim of this work is a qualitative description of the present status of this subculture and appearance of the risk phenomena connected with techno parties. Data collection has proceeded via interviews with techno subculture members.

KEYWORDS

youth, techno, subculture, drugs, culture, dance music

OBSAH

Úvod	8
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	9
1.1 Mládež	9
1.2 Volný čas	12
1.3 Postoje	14
1.4 Hodnoty a hodnotový systém	16
1.5 Životní styl.....	17
2 SUBKULTURA A JEJÍ POJETÍ	20
2.1 Kontrakultura	22
2.2 Scéna	23
2.3 Studium subkultur	24
2.4 Styl subkultur	27
2.5 Subkultury mládeže.....	29
2.6 Rizikovost subkultur mládeže.....	29
3 TECHNO SUBKULTURA	32
3.1 Základní pojmy	32
3.2 Vznik a vývoj techno subkultury	33
3.3 Znaky techno subkultury	36
3.4 Techno v České republice.....	40
3.5 Rizikové jevy na techno scéně.....	43
4 PRAKTICKÁ ČÁST	45
4.1 Metodologie	45
4.2 Představení informantů.....	46
4.3 Analýza rozhovorů.....	49
4.4 Vyhodnocení získaných dat a zodpovězení výzkumných otázek	52
Závěr.....	55
Použitá literatura	57
Přílohy	60

Úvod

Bakalářská práce se zabývá problematikou subkultur mládeže. Jedinci se v období dospívání nacházejí na pomezí dětství a dospělosti, a tak se snaží z této pozice vymanit. Stoupá potřeba někam patřit, odlišit se a být mezi vrstevníky, kteří dokážou porozumět problémům a zároveň sdílí společné zájmy ve volném čase. Bakalářská práce se zaměřuje na techno subkulturu, která se v České republice začala objevovat v 90. letech. Techno subkultura bývá společností často nepochopena a odsuzována z důvodu její odlišnosti, organizovaných techno parties a kvůli rizikovým jevům, jež ji doprovázejí. Nejvíce se do povědomí veřejnosti dostala v roce 2005, kdy se konal do té doby každoroční technival s názvem Czechtek, který byl násilně rozehán policií. Czechtek se poté stal na dlouhou dobu diskutovaným tématem v médiích a společnosti. Techno subkultura se stala obětí morální paniky, kterou vyvolala média. Dodnes je kvůli své touze po svobodě a tendenci dělat věci jinak než většinová společnost trnem v oku.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala z několika důvodů. Myslím si, že vůči této subkultuře ve společnosti převládá stále nelibost, přestože ve velké míře pramení z neporozumění nebo z dezinformací, které společnosti přináší média. Dalším důvodem pro psaní této práce je snaha analyzovat současný stav techno subkultury a její rizikové jevy. Přejde mi zajímavé popsat tento fenomén z pohledu členů subkultury těm, kteří do tohoto dění nejsou zainteresováni.

Teoretická část je rozdělena do tří oddílů. První oddíl se věnuje vymezení základních pojmů jako mládež, volný čas, postoje, hodnoty a hodnotový systém a životní styl, jež jsou důležité pro vysvětlení této problematiky. Druhý oddíl se věnuje subkulturám. Zaměřuje se na pojmy scéna, kontrakultura a subkultura mládeže. Dále se snaží odkrývat témata jako studium, styl a rizikovost subkultur. Třetí oddíl se zabývá přímo techno subkulturou. Zprvu jsou vysvětleny základní pojmy, které jsou touto subkulturou často používány. Posléze jsou vylíčeny témata jako vznik a vývoj, znaky, rizikové jevy techno subkultury a techno v České republice.

V praktické části je provedena analýza rozhovorů, která je rozdělena do dvou tematických oblastí dle výzkumných otázek. Výzkumné šetření má analyzovat současný stav techno subkultury a rizikové jevy, které se vyskytují v rámci akcí spojených s touto subkulturou.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Na začátku teoretické části bakalářské práce budou definovány základní pojmy, které spolu souvisejí, doplňují se a vzájemně se propojují v tématické problematice subkultur mládeže. Pro vysvětlení problematiky subkultur a následné vymezení specifické subkultury, tj. techno subkultura, je třeba vymezit základní pojmy a uvést alespoň základní informace o pojmech mládež, volný čas, postoje, hodnoty a hodnotový systém a životní styl.

1.1 Mládež

Na úplném počátku práce bude vymezen pojem mládež, který s problematikou subkultur mládeže, ve velké míře souvisí. Mládež má v období dospívání potřebu se odlišovat a přidávat se ke svým vrstevnickým skupinám, jež mohou mít jisté subkulturní znaky.

Přibližně před 50 lety byla mládež charakterizována pomocí znaků jako úsilí překonávat překážky, nelibost vůči předsudkům, ambicióznost, snaha vidět problémy jinak než je vidí starší generace, vyvarování se stejnému stylu života starší generace a nasměrování do budoucnosti. Mládež je skupina lidí žijící přítomným okamžikem, která má zájem o současné trendy v oblasti módy, atraktivní zevnějšek, osobitý styl a snaží se vyvarovat moralizování od dospělých osob v jejich okolí. Definovat pojem mládež je těžké, protože za mládež se mohou považovat i jedinci, kteří sice dosáhli určitého věku, ale neustále oddalují svou dospělost (Smolík, 2010, s. 19).

Geist tvrdí, že „mládeží lze rozumět sociální kategorie jedinců, kteří zastávají relativně stejné sociální pozice, typické v obecné rovině přiřazením sociálních rolí, předepisujících jako jejich hlavní náplň přípravu na relativně trvalé (první) povolání, přitom sociální hodnota těchto sociálních pozic je dána historickou situací sociálního (pod)celku, v němž tyto kategorie žijí, příslušností k sociální vrstvě a typem (charakterem) vzdělání.“ (Geist, 1992, s. 229)

Jandourek uvádí, že mládí je etapa v životě člověka, kdy se jedinec dostává z role dítěte a zraje do role dospělého člověka. Pro toto období jsou běžné fyzické, ale i emoční změny, jež započaly v pubertální fázi. Jedinec se připravuje na své budoucí zaměstnání a posléze se začíná emancipovat od svých příbuzných neboli primární rodiny, s čímž souvisí i hledání nových vzorů, postojů a hodnot (Jandourek, 2001, s. 160).

Langmeier a Krejčířová rozdělují období dospívání na období pubescence, jež trvá přibližně od 11 do 15 let, ve kterém se u jedinců objevují první projevy pohlavního dospívání

a později i schopnost reprodukce, zejména nástupem první menstruace u dívek. Přibližně od 15 do 22 let nastupuje období adolescence, ve kterém je dokončen tělesný růst a ve velké míře dochází k emancipaci jedinců od rodiny, navazování vztahů mezi jednotlivci a hledání vlastní identity (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 143).

Jandourek zmiňuje, že hlavní potíží, kterou dospívající prožívá, spočívá v tom, že jeho vývoj probíhá v určitých rovinách zrání, které dozrávají v různých časových prodlevách. Dospívající může žít aktivním sexuálním životem, být schopen plodit děti, avšak nemusí být emočně ani sociálně připraven (Jandourek, 2001, s. 160).

Adolescenti se snaží zbavovat se dětských rysů a vlastností, ale hlavně současného postavení, kdy se cítí být podřízeni dospělým osobám ve svém okolí. Snaží se, co nejdříve přeskocit období dětství, aby byli okolím považováni za rovnocenné dospělé osoby. Touha po volnosti, nezávislosti a samostatném rozhodování je pro adolescenty velice lákavá, avšak závazky, starosti a odpovědnost za své činy a chování, které k životu dospělých patří, ve velké míře nejsou schopni akceptovat (Vágnerová, 2005, s. 321-322).

Okolí a rodina klade na dospívajícího více nároků a požadavků. Dospívající se z dítěte postupně stává dospělým člověkem a tyto nároky a požadavky ho mají připravit na zodpovědný nezávislý život. Nově nastolené společenské změny v prostředí, kde vyrůstal, v interakci s tělesnými a psychickými změnami v něm vyvolávají nervozitu a stres (Thorová, 2015, s. 414).

Jednou ze základních charakteristik dospívání je mnohdy radikální změna v zájmech, názorech a postojích dospívajícího, který je nově vystaven hormonálním změnám, kterým nerozumí, protože je dosud neprožil. Dospívající má strach, co si o jeho nově vzniklém „já“ myslí jeho okolí a snaží si tyto změny vysvětlit, pochopit a charakterizovat. Pro toto období je charakteristický i nárůst konfliktů s rodinou, který vede k potřebě dospívajících navázat vrstevnické vztahy, ve kterých poprvé hledají sociální oporu namísto hledání opory u rodiny, protože vrstevníci mají podobné problémy. Jejich touha po přijetí mezi své vrstevníky je silná (Poláčková Šolcová, 2018, s. 162).

Touha být členem vrstevnické skupiny je v období dospívání zcela běžná, protože členové dané skupiny jsou jedinci, kteří si jsou blízko věkem, ale i názory. Jedinec se v dané skupině může projevit, předvést své dovednosti a porovnávat se s ostatními členy. Zároveň se díky členům skupiny může dál ve svých dovednostech rozvíjet a realizovat své záměry (Kraus, 2008, s. 88).

Vrstevníci mají na dospívajícího větší vliv než rodiče, a to hlavně v oblastech chování a prožívání. Dospívající si vybírá, se kterými z vrstevníků se bude stýkat, jak, kdy, ale i v jakém prostředí. Toto bouřlivé hledání vlastní identity někdy může vést k riskantnímu chování, zejména v oblasti regulace emocí pomocí drog, cigaret, alkoholu a různých léků (Poláčková Šolcová, 2018, s. 163).

Thorová zmiňuje, že experimentování je pro období dospívání do jisté míry typické, protože dospívající hledá sám sebe a svůj životní styl. Adolescenti se neustále usilovně pozorují. Sebehodnotí své chování a jednání. Přemýšlí nad svou osobností a snaží se zmapovat, jaké jsou jejich přesvědčení, názory, postoje a hodnoty, protože ty, které jim předali rodiče, jsou nyní odsuzovány a kritizovány (Thorová, 2015, s. 420).

Vztahy s vrstevníky se dají specifikovat především tak, že jsou nepovinné, bez pedagogizace či moralizování rodiny, ovládané vrstevníky a činnosti s vrstevníky se odehrávají v jejich volném čase. Tyto činnosti s vrstevníky se dají považovat za jakýsi proces socializace, při kterém jedinec cíleně mění své hodnoty, názory a postoje. Jedinec získává nové zkušenosti za účelem stát se členem dané vrstevnické skupiny (Ondrejko, 1994, in Smolík, 2010, s. 21).

V mládí dochází ke zvyšování rozdílů mezi jedinci stejného věku. Jedinec se začíná odlišovat tím, že získává větší rozhled, ale i životní a především hudební zkušenosti, které mu přináší prožitky. Život dospívajícího člověka se může odrážet v hudbě, která ho zároveň může naplňovat i erotickými pocity. U většiny jedinců v tomto věku už neprobíhá hudební výchova, a tak jedinci začínají vnímat a vyhledávat hudbu ve svém volném čase. Začínají se účastnit koncertů, party nebo navštěvovat různá představení. O daném hudebním stylu se mohou dočítat v odborné literatuře či časopisech (Sedlák, 1990, s. 307-308).

Sekulární akcelerace zapříčiňuje, že fáze dětství se zkracuje a zároveň se odkládá vstup do fáze dospělosti. Mládež se začíná lišit od dětí, ale i od dospělých jedinců. Mládež si vytváří své vlastní znaky, které nejsou dlouhodobé, avšak svou jinakostí v oblékání, stylu, vyjadřování a image vzniká jakási subkultura (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 146)¹.

¹ Pojem akcelerace znamená zrychlování celkového vývoje. Akcelerace může mít dvojitý význam. První význam je spojený s růstem v pubertě, který je v pubertě charakteristický svou rychlostí, avšak u každého jedince probíhá v různé míře. Je to tzv. pubertální akcelerace růstu. Druhý význam souvisí s vývojem celé populace, jež je ovlivněn dlouholetými sekulárními změnami (Klementa, 1981, s. 299).

1.2 Volný čas

Podkapitola volný čas úmyslně navazuje na předchozí podkapitulu mládež. Dospívající lidé dobrovolně navazují vztahy s vrstevnickými skupinami, které mohou mít jisté subkulturní znaky, v jejich volném čase.

Volný čas můžeme charakterizovat jako dobu, kdy jedinec vykonal všechny své závazky, úkoly a s nimi činnosti související, které jsou pro něho závazné a nutné. Poté má čas sám pro sebe, se kterým nakládá dle svého uvážení. Nutno říct, že velký význam má i rozvržení volného času na dobu, kdy si jedinec oddechne a relaxuje, a na dobu, kdy jedinec tráví svůj volný čas se svým okolím, zabaví se různými činnostmi nebo se věnuje svým zájmům. Čas, který jedinec stráví se svým okolím a vykonáváním různých činností či zájmů ve velké míře vypovídá o jeho životním stylu (Buriánek, 1996, s. 97-98).

Hofbauer volný čas chápe a definuje jako „čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.“ Dále zmiňuje, že je to čas, „který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností.“ (Hofbauer, 2004, s. 13)

Dle sociologických měřítek je volný čas chápán jako doba pro zaopatření, zajištění a obstarání osobních potřeb, nebo naopak potřeb rodiny po vykonání pracovních či školních povinností. V tuto dobu jedinec nezávisle rozhoduje o náplni volného času dle své aktuální nálady, emocí a hodnot (Sak, Saková, 2004, s. 59).

Vhodné je zamyslet se, jaké je množství prostoru pro volný čas, ale i jakým způsobem a jak kvalitně volný čas strávit. Ideálně by se měl volný čas strávit jak aktivně, kupříkladu sportovními činnostmi či společenskými večírky, tak i pasivně jako třeba návštěva kina, restaurace či poslouchání muziky (Buriánek, 1996, s. 98).

Hofbauer zmiňuje, že jsou tři základní funkce, které volný čas má. Nejlepší variantou je všechny tyto tři funkce ve volném čase kombinovat. První funkcí je odpočinek, který má za úkol navrátit sílu, jež je potřebná pro práci v zaměstnání. Druhou funkcí je zábava, která má za úkol odpočinout si od napětí a stresu. Třetí funkcí je rozvoj osobnosti (Hofbauer, 2004, s. 13).

Funkce volného času do značné míry potvrzují i Sak a Saková, kteří tvrdí, že „volný čas má ve vztahu k jedinci především funkci relaxační, rekreační a rozvojovou“. Toto tvrzení dále

doplňují o to, že ve volném čase dochází často ke společenským změnám, jež naši společnost rozvíjí, což je další funkcí volného času (Sak, Saková, 2004, s. 59).

Volný čas lze rozdělit do tří typů. Dělí se na denní volný čas, víkend a dovolenou. Denní volný čas představuje jakýkoli den v týdnu, který je omezen pracovní dobou či školou, čímž má jedinec na své volnočasové aktivity méně času. Víceméně tuto dobu vyplňuje oddechem, menší údržbou domácnosti a dále. O víkendu má jedinec více času, a proto je prostor pro náročnější činnosti a zájmy, které v denním volném čase běžně nestíhá. Dovolená je nejdelší volný čas jedince, kdy si odpočine a odreaguje od práce. Zároveň se může věnovat sám sobě v oblasti vzdělávání. Dovolená je období, kdy jedinec může krátkodobě zaměnit svůj životní styl (Duffková, Urban, Dubský, 2008, s. 155).

V literatuře lze však najít i jiné rozdělení volného času. Dělí se na vázaný a polovolný, které doplňuje čas povinný, v němž jedinci plní své povinnosti jako zaměstnání, studium či příprava na budoucí povolání. Čas vázaný obsahuje běžné lidské nezbytnosti jako péče o tělo, strava, ale i údržba domova, doprava do zaměstnání a péče o rodinu. Čas polovolný je jakýmsi mezníkem mezi časem vázaným a povinným. Naplňují ho zájmy jedince (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 11-12).

V dětství a mládí mají činnosti a aktivity, jež se odehrávají právě ve volném čase, velký význam. Začínají se uspořádávat hodnoty jedince a utvářet sociální pozice dětí a mládeže. Hodnoty jedince získané v dětství a mládí mají následně vliv na jeho chování a jednání i v dospělosti. Mohou se projevit v jeho životním stylu (Sak, Saková, 2004, s. 59).

Opakovaným způsobem, jak mladiství tráví volný čas, je shromažďování se s jinými mladistvými, se kterými sdílí jisté sympatie. Volný čas s nimi tráví ze své vlastní iniciativy, což se nedá říct o trávení času s příbuzenstvem nebo časem ve škole. Mladiství získávají nové zkušenosti, čímž se vyvíjejí v oblasti sociálních vztahů. Díky vrstevníkům také poznávají svou osobnost a charakter, protože se učí propojit své vlastní osobní potřeby s potřebami celé skupiny (Hofbauer, 2004, s. 98).

Negativní jevy ve volném čase nejvíce působí na mládež, která nemá zájmy, ale i na mladistvé, kteří jsou nuceni svými rodiči navštěvovat instituce či volnočasové aktivity, které jim nic neříkají a nenaplňují je. Je potřeba negativním jevům předcházet, protože tyto jevy mohou později gradovat až jako sociálně patologické, které se mohou projevovat v podobě úmyslné absence ve škole, užíváním lehkých a těžkých drog, hazardním hráčstvím, sklonem k agresivitě, delikvenci a podobně (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2011, s. 192).

Sak a Saková uvádějí, že společnost by měla předcházet negativním jevům, jež jsou nástrahou pro mladistvé ve volném čase. Společnost by těmto jevům měla předcházet hlavně tím, že zajistí hodnotný výběr institucí se zájmovými aktivitami a činnostmi pro mladistvé. Nebyly by jen potlačeny negativní jevy společnosti, které mladistvé ohrožují, ale zároveň by se rozvíjela osobnost, povahové rysy, vlohy a schopnosti mladistvých (Sak, Saková, 2004, s. 59).

1.3 Postoje

V této podkapitole bude vymezena problematika postojů. Dospívající svůj volný čas utváří a nakládá s ním na základě jeho postojů, hodnot a hodnotového systému. Díky nim jedinec komunikuje s okolní světem každý den a dokáže reagovat daným způsobem na nadešlé situace.

K otázce problematice postojů lze přistupovat z více hledisek, například z psychologického a sociálního hlediska. Z psychologického hlediska je postoj tendence, kterou odpovídáme určitým jednáním na nějaké objekty, jedince, situace a na své já. Postoje tvoří část individuality člověka, které těžší celý svůj život a stanovují mu, jak smýšlet, poznávat, vnímat a chápat vše okolo. Postoje se čerpají ze sociálního prostředí, kde jedinec žije, pracuje nebo se připravuje na budoucí povolání. Mohou se čerpat i z médií. Ze sociálního hlediska je postoj nedílnou částí komunikace. Sociální postoj „*má kromě zaměření i urč. míru intenzity, místo na škále libost – nelibost a stupeň trvání, utvářejí je činitele vnitřní: potřeby, zájmy, charakter aj. a vnější: rodina, malé soc. skupiny, kultury.*“ (Hartl, 1993, s. 151)

V pedagogickém slovníku jsou postoje mládeže označovány jako určité stanovisko, které mají mladí lidé vůči společnosti, situacím, incidentům, prostředí a podobně. Vznikají procesem začleňování do společnosti po celý život, avšak v období dospívání dochází k vyhraněnosti, mnohdy až k radikalizaci postojů vůči těm, které jsou již dávno nastolené (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 162).

Smith, Bruner a White zmiňují, že postoje člověka mají tři základní funkce. První funkce zhodnocuje nějaký objekt či situaci. Na základě zkušenosti si jedinec vytvoří postoj k dané situaci. Když se s danou situací setká znovu, tak již ví, jak má reagovat. Další důležitou funkcí postojů je sociální přizpůsobení, jehož hlavním nástrojem je sdělení názoru okolí. Třetí funkcí je tzv. externalizace, která bývá neúmyslná, protože je nevědomá. Slučuje

vnitřní stavy člověka s tím, co se děje v jeho okolí a poté se vytváří postoj k danému objektu či situaci z okolí (Smith, Bruner, White, 1964, in Hayesová, 2003, s. 97-98).

Nakonečný rozděluje postoje na centrální a periferní. Centrální postoje zaujímají v životě člověka význačné postavení, protože se vztahují k objektům, které jsou pro člověka velice důležité jako například příbuzní, přátelé a povolání. Centrální postoje se vztahují se i k hodnotám člověka. Periferní postoje se týkají objektů, které pro člověka tolik důležité nejsou. Důležité je však říct, že každý člověk přikládá významnost či důležitost danému objektu jinou (Nakonečný, 2009, s. 249).

Postoje vznikají na empirickém základě, což znamená, že se s nimi člověk nenarodí, ale musí se je naučit. Jsou vázány na proces začleňování se do společnosti, ale i na individuálních a osobnostních rysech člověka (Geist, 1992, s. 285).

Postoj je relativně trvalý a osvojený předpoklad reakcí člověka na určitý předmět, dle kterého se na daný předmět odpovídá kladným či záporným způsobem. Není hmatatelný, a proto se nedá vysledovat přímo, avšak je zjevný z jednání a vyřčených názorů či přesvědčení člověka (Jandourek, 2001, s. 189).

Postoje, které jsou spojené s emocemi, se snadněji mění. Naopak postoje, které jsou spojené s poznatky a intelektem, jsou stabilnější a měnit je není tak snadné. Postoje jedince se mohou měnit v interakci s lidmi z okolí, zejména v nějaké sociální skupině. Příslušnost k určité skupině účinkuje na postoje jedince, které se mění ve prospěch celé skupiny (Novotná, 2010, s. 21).

Dle Fishbeina a Ajzena je nutné vidět rozdíl mezi postojem a názorem, protože názory jsou, dá se říct, jen tvrzení, o kterém si dle svého domnění jedinec myslí, že jsou pravdivé. Kdežto díky postojům jedinec dokáže hodnotit daný objekt, ke kterému má určitý citový vztah. Rozdíl mezi názorem a postojem je tedy hlavně na citové bázi (Fishbein, Ajzen, 1975, in Hayesová, 2003, s. 96).

Zásadním znakem, jak odhalit postoj či jak ho rozeznat od názoru je, že postoj je ve spojitosti s hodnotami a hodnotovým systémem člověka. Hodnoty jsou jakousi základnou postojů. Jsou mezi sebou propojeny. Díky hodnotám a postojům dokáže jedinec zhodnotit své chování a chování lidí kolem sebe (Hayesová, 2003, s. 97).

1.4 Hodnoty a hodnotový systém

Podkapitola hodnoty a hodnotový systém volně navazuje na předchozí podkapitulu postoje. Hodnoty a hodnotový systém mají významné postavení v životě jedince, protože díky nim jedinec hodnotí, rozhoduje a poté koná.

Jedinec se setkává s tím, že se musí rozhodnout, jak bude jednat či reagovat na určité situace či objekty, se kterými se setkává v běžném životě každý den. Než však udělá jakékoliv rozhodnutí, musí ho nejdříve zhodnotit a porovnat s ostatními situacemi či objekty. Jedinec musí posoudit, jaká je míra jejich důležitosti a poté se rozhodne, jak bude jednat. Daným situacím či objektům, pro něž se jedinec rozhoduje, přidává hodnoty, které mohou být kladné a záporné (Novotná, 2010, s. 18-19).

Hodnoty zauímají důležité postavení a jsou nedílnou součástí života člověka, protože ovlivňují jeho chování a jednání tím, že ho motivují. Společnost, její rozvoj a individuální rysy jedince jsou ve vzájemné interakci, protože normy, jež nastavila společnost, ve které jedinec žije, ovlivňují jeho hodnotový systém a jednání. Rozvoj společnosti a její převraty mají po nějakém uplynulém čase vliv na hodnotový systém společnosti a její jednotlivce, zejména když se jedná o politické převraty (Sak, Saková, 2004, s. 9).

Hartl vymezuje pojem hodnota jako přesvědčení jedince o tom, co je správné a naopak. Hodnota je jakýsi rys či znak, kterou člověk přikládá danému předmětu či jednání, když chce vyhovět sobě samému, svým potřebám a záměrům. Hodnoty nejsou vrozené. Osvojujeme si je učením v průběhu života začleňováním se do společnosti (Hartl, 1993, s. 63).

Jandourek uvádí, že pojem hodnota může mít mnoho významů. Může znamenat kladný či záporný postoj k nějakému předmětu. Dále může znamenat jakési měřidlo při řešení daného problému pro posouzení správného rozhodnutí v situaci, ve které musíme jednat. Hodnotu považuje za záměrnou nebo nezáměrnou vizi o tom, co jedinec považuje za dobré a zlé (Jandourek, 2001, s. 97).

Ze sociálního a psychologického hlediska je hodnota považována za míru významnosti, jež jednatel, skupina lidí nebo celá společnost přikládá jistým předmětům, úkazům, znakům, ostatním osobám atd. Etické hodnoty jsou stálé, avšak ostatní hodnoty se časem mění, protože jsou krátkodobější. Taktéž v pedagogické sféře zauímají hodnoty významné postavení, protože vzdělávání je důležité jednak pro jednotlivce, ale i pro vývoj celé společnosti (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 77).

Při zhodnocování jedinec formuje jakousi soustavu hodnot, kterou následně uspořádává vertikálně či horizontálně. U vertikálního uspořádávání jedinec zjišťuje, zda daný objekt má velký či malý rozsah významnosti. U horizontálního uspořádávání jedinec zjišťuje, že dané objekty pro něho mají stejný rozsah významnosti (Novotná, 2010, s. 19).

Uspořádávání hodnot do určitého pořadí podle významnosti či důležitosti hodnot se nazývá hodnotový systém, který společně sdílí specifická skupina lidí. Hodnotový systém je zkoumán průzkumy, které se snaží zjistit, jaké jsou rozdíly mezi systémy daných skupin, například mezi starší a mladší generací. Hodnotový systém skupiny je proměnlivý. Hlavní vliv na něj mají současné politické a ekonomické podmínky dané země, jež se postupem času na hodnotovém systému skupiny odrážejí (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 77).

Hodnotový systém člověka, který právě pochází obdobím dospívání, je určován okolnostmi a podmínkami, které mu poskytuje společnost, ve které žije. Jedinec může sympatizovat s hodnotovým systémem, jenž mu společnost poskytuje, nebo naopak se s ním nemusí ztotožňovat. Popudy společnosti mají na člověka a jeho hodnotový systém v různých životních fázích různou míru ovlivnění (Sak, Saková, 2004, s. 9).

1.5 Životní styl

Podkapitola životní styl je poslední z podkapitol, které lépe nastiňují problematiku subkultur mládeže. Životní styl je ovlivňován postoji, hodnotami a hodnotovým systémem člověka. Utváří se po celý život jedince, tj. začíná narozením a končí smrtí jedince.

Pedagogický slovník definuje životní styl jako charakteristický či osobitý postup utřídění různých konání, jednání, poměrů, hodnot a norem, které jedinec zaujímá vůči svému okolí. Na životním stylu jedince má velký vliv přístup ke vzdělání a sama úroveň vzdělání (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 288).

Kraus a Poláčková tvrdí, že o životním stylu se dá diskutovat spíše u jedince, jehož životní styl je založený na názorech, postojích, osobnostních vlastnostech, jež si jedinec utvářel zkušenostmi načerpanými průběhem života, socializací ve společnosti, ale i subkulturou, které je členem. Názory, postoje, osobnostní vlastnosti a zkušenosti jedince se projevují v jeho jednání, jímž uspokojuje své vlastní potřeby a sociální vztahy. Každý jedinec je zcela individuální, a proto je jeho styl chování či jednání specifický a přerůstá v životní styl (Kraus, Poláčková, 2001, s. 153).

To však vyvrací Duffková, Urban a Dubský, kteří tvrdí, že nositelem životního stylu může být individuum, jež je zkoumáno spíše v psychologické oblasti. Dalším nositelem životního stylu mohou být skupiny, jež zkoumá spíše oblast sociologická a jedná se nejčastěji o subkultury. Třetím nositelem životního stylu je společnost, která je nejvíc nejistým nositelem, protože celou společnost tvoří skupiny, které mají svůj styl, a proto je obtížné mluvit o životním stylu celé společnosti (Duffková, Urban Dubský, 2008, s. 57).

Faktory, které ovlivňují životní styl, jsou společenské a osobnostní faktory, ale dalšími faktory mohou být i stáří a zdravotní stav jedince. Společenské faktory zahrnují ekonomickou a politickou situaci, kulturní tradice, vědecký a technický rozvoj dané společnosti, jež významně ovlivňuje životní styl i způsob. Osobnostní faktory, které ovlivňují životní styl jedince, jsou záliby, potřeby, charakter a temperament, úroveň vzdělání, ale i zda je jedinec muž či žena (Kraus, Poláčková, 2001, s. 155-156).

Další pojem, který je třeba definovat, je životní způsob, který souvisí s výše uvedeným životním stylem. Je to jakýsi postup, jak jedinec uskutečňuje činnosti a doba, jakou jim je ochoten při jejich realizaci poskytnout. Na životní způsob mají vliv osobnostní charakter jedince, zaměstnání, dominující životní styl dané společnosti a další (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s. 288).

Kubátová je však přesvědčená o tom, že není na místě hledat rozdíl mezi životním stylem a způsobem, i přestože se nějaké rozdílné znaky mezi těmito pojmy nalézt dají. Přesněji tvrdí, že „*označení „životní způsob“, „životní styl“, „životní sloh“ lze považovat za synonyma, a to do okamžiku, dokud nejsou vymezeny obsahy pojmů, které tato slova označují.*“ (Kubátová, 2010, s. 20)

Buriánek uvádí, že vše, jež se jedinec v průběhu života naučí při své adaptaci na danou kulturu, do značné míry utváří jeho životní styl. Důležité je však říct, že na životní styl, ale i životní způsob mají vliv i jiné faktory jako je například individuální osobnost jedince, móda, zaměstnání, zájmy, hodnotová orientace, údržba domácnosti, vzdělání, volný čas, rodina a další faktory (Buriánek, 1996, s. 97).

V literatuře lze nalézt několik rozdělení životních stylů. Dle Havlíka se životní styl dá rozdělit do tří kategorií:

1. *„Životní styl s náplní studia – četba, návštěva divadla, sledování TV, výlety za poznáním atd.*

2. *Životní styl s nejvyšší hodnotou hraní – sportovci a jejich fanoušci, pravidelní návštěvníci společenských událostí atd.*
3. *Životní styl s rozjímáním – jedná se spíše o samotáře, kteří nikdy netráví svůj volný čas s rodinou.*“ (Havlík, 1996, in Kraus, Poláčková, 2001, s. 154)

Další rozdělení životního stylu, se kterým se lze setkat je na pracovně orientovaný, hedonistický a celistvý. Pracovně orientovaný styl lze charakterizovat hlavně tak, že pro jedince je důležité zaměstnání a jeho profese. Volný čas je pro něho zbytečný. Považuje ho maximálně jako čas, kdy si může odpočinout. Hedonistický styl lze charakterizovat jako styl, kdy jedinec tráví svůj volný čas s příbuznými nebo ho naplňuje svými zálibami, avšak stále do volního času zařazuje i povinnosti a své zaměstnání. Celistvý styl lze charakterizovat tím, že jedinec zcela rozděluje svůj volný čas od zaměstnání a povinností (Kraus, Poláčková, 2001, s. 155).

Od 90. let minulého století se začalo pojednávat o alternativách v oblasti životních stylů. Tyto alternativní životní styly jsou mnohdy spojovány či jsou ve vzájemném vztahu s životním prostředím, zdravím, ale i s životními způsoby chování či jednání skupin lidí. Jedná se tedy například o ekologický životní styl, zdravý životní styl, ale i životní styly veganů, vegetariánů, bezdomovců, homosexuálů, hippies, skejťáků a skupin lidí, jež vyznávají určité hudební styly. Za alternativní se tedy považuje to, co vybočuje od životního stylu či ustálených vzorců chování, jednání či zvyků většinové společnosti (Duffková, Urban, Dubský, 2008, s. 118).

Jandourek popisuje alternativu jako jeden z mnoha způsobů jednání, který je podstatně rozdílný a odlišný i ve svém zaměření na cíl od ostatních způsobů jednání. Způsoby jednání jsou protichůdné. Alternativní mohou být například skupiny lidí, které se snaží o odchýlný chod systému (Jandourek, 2001, s. 20).

Alternativa je jakási možnost, kdy si jedinec může vybrat mezi opačnými a často protichůdnými životními styly a způsoby jednání. Alternativní životní styl si tedy jedinec volí sám. Vyhledávání odlišných, často protikladných životních stylů bývá způsobeno znechucením populace současnou společenskou situací či hodnotami většinové společnosti a v návaznosti na to chce populace nějakou obměnu. Za této situace často dochází ke vzniku subkultur, jež se vymezují proti většinovému životní stylu, který může být dále označován jako konvenční či konformní. Životní styly subkultur jsou tedy logicky označovány za nekonvenční, nonkonformní či underground (Duffková, Urban, Dubský, 2008, s. 120-121).

2 SUBKULTURA A JEJÍ POJETÍ

Dnešní moderní doba je charakteristická různorodostí mezi lidmi, což je zřejmé na první dojem hlavně vizuálně navenek. Tato různorodost se však neprojevuje pouze ve vzhledu příslušníků společnosti. Lze si všimnout sociálního rozčlenění společnosti, jež tvoří jakási uskupení jedinců, která se snaží rozlišovat od většinové společnosti a hlavně její převládající kultury. Tato uskupení lidí se nazývají subkultury, které mají za hlavní cíl odlišit se od již zmíněné většinové společnosti a její převládající kultury, avšak byly, jsou a budou její částí a společně formují celek (Heřmanský, Novotná, 2011, s. 89).

Jakákoli kultura tvoří soubor určitých schémat jednání či chování, které jsou v rámci sociologie nazývány pojmem subkultura. Pojem subkultura pokrývá specifické znaky, ať už vnější vizuální či jiné, a kulturu menších sociálních skupin, kterými se zdatelně odlišují právě od znaků či kultury skupiny většinové. Přesně vymežit pojem subkultura je velice obtížné vzhledem k jinakosti subkultur, k početnosti definic a pojetí, jak subkultury zkoumat (Smolík, 2010, s. 30).

Obtížnost vymezení pojmu subkultura potvrzují i Oravcová a Kolářová, které hlavní problém vidí v jinakosti pojetí subkultur, jak je zkoumat či jak k nim přistupovat. Pojetí subkultur se liší na základě řady znaků, jako jsou například stáří, profese, styl, studium, sociální třída či postavení ve společnosti, náboženské vyznání, geneze, zájmy, postoje a hodnoty, etnikum, ale i zda se sama subkultura za subkulturu vnímá. I přesto se s některými přibližnými definicemi subkultury lze setkat, avšak často bývají terčem kritiky, protože jsou nejednotné a autor od autora považuje subkulturu za něco jiného, nebo má pro každého jiný individuální význam (Oravcová, Kolářová, 2011, s. 14).

Vliv na charakteristiku či definici subkultur může mít i fakt, jakým autor k subkulturám přistupuje. Autor může subkultury pokládat za problémové až deviantní, které jsou oproti většinové dominantní společnosti svým chováním, jednáním, ale i myšlením abnormální a překračují společenské normy. Naopak může dojít k tomu, že autor se subkulturou může sympatizovat a následně ji vychvalovat (Oravcová, Kolářová, 2011, s. 15).

Smolík uvádí, že se vyskytují dvě hlavní možnosti, jak subkulturu definovat. „*Definice substanční se pokouší vystihnout podstatu subkultury, definice funkcionální vystihuje funkce, které subkultury plní.*“ (Smolík, 2010, s. 31)

Jandourek definuje subkulturu jako člena většinové společnosti. Kultura většinové společnosti je oficiální a převládá. Právě od této kultury se chce subkultura odlišovat. Členové

skupiny, kteří se chtějí vymezit od oficiální kultury, se mohou rozlišovat stářím, zaměstnáním, sociálním postavením, ale i krajem či místem bydliště. Rozsah vyjádření, které mají projevovat odstup od oficiální či převažující kultury, může být rozmanitý, od menších vyjádření či projevů až po radikální popření. Radikální popření převažující kultury je považováno za kontrakulturu. Zajímavé však je, že subkultura je vždy součástí převažující kultury a většinové společnosti, i přestože se od ní snaží izolovat (Jandourek, 2001, s. 243).

V *Sociologickém slovníku*, jehož autorem je Geist, je řada definic subkultury. V této definici do jisté míry potvrzuje předchozí tvrzení Jandourka. Geist definoval subkulturu jako termín, kterým se označuje libovolná dílčí kultura, která je členem či složkou převažující kultury. S touto kulturou má zčásti společné, ale zčásti i naprosto rozdílné znaky (Geist, 1992, s. 474).

Dále Stark definoval subkulturu jako „*kultura uvnitř kultury, skupina, která udržuje nebo rozvíjí soubor vlastní víry, morálky hodnot a norem, který je obvykle obměnou těchže v dominantní kultuře.*“ (Stark, 1992, in Geist, 1992, s. 474)

Smolík uvádí, že subkultury se dají rozčleňovat na základě mnoha faktorů. Tyto faktory jsou například zaměstnání, rasa, národní příslušnost, záliby, zda je jedinec společností vyloučen, postavení ve společnosti, ale i stáří, ze kterého vycházejí mládežnické subkultury nebo další faktor jako je náboženské vyznání, ze kterého můžou vznikat sekty a různé náboženské skupiny. Dále Smolík zmiňuje rozčlenění dle Clowarda a Ohlina, kteří člení subkultury na kriminální, konfliktní a únikové (Smolík, 2010, s. 34).

Youngová zmiňuje, že subkultury vznikají účelně a funkčně. Ovšem nálepkou toho, že jsou a tvoří subkulturu, obvykle získávají v momentě, kdy se stanou součástí hlavního proudu neboli mainstreamu. Subkultury se navzájem inspirují a ovlivňují. Mohou vznikat i nové subkultury splynutím jedné a druhé dohromady (Youngová, 2017, s. 7-8).

Potíže, které mladiství zažívají, jsou vlastně prostorem pro zrod subkultur, protože mladiství mají potřebu vyhledávat vrstevníky s podobnými potížemi, které je spojují. Mladiství pak mají pocit, že mezi vrstevníky našli své místo, kam zapadají a že jsou do jisté míry chráněni před nepochopením či kritikou okolí (Smolík, 2010, s. 32).

Subkultury, pro které je často primárním znakem hudba, kterou s oblibou poslouchají, bývají často nepochopeny většinovou či dominantní společností, která neví, co si o tomto jevu ve společnosti myslet. Příslušník subkultury zakládající si na specifickém hudebním stylu

není jen nadšencem či fandou daného hudebního stylu. Hudební styl se pro něho stává životním stylem, kterým se vymezuje od hlavního proudu neboli mainstreamu. Zároveň se svým životním stylem může vymezovat či lišit od životního stylu rodičů či rodiny a měnit své hodnoty a postoje. Rozpornost názorů většinové či dominantní společnosti vůči subkulturám posilují mainstreamová média, různé komunikační kanály, bulvár či noviny (Denčevová, Stárek, Stehlík, Novotná, 2012, s. 9).

Bennet tvrdí, že díky médiím je subkultura v dnešní době známým pojmem a velice často diskutovaným tématem ve společnosti. Média se účastní na tvorbě subkultur, tak jako sami příslušníci subkultury. I přes to jsou často kvůli volbě svého životního stylu, rozdílného hodnotového systému a postojů často brány jako skupiny či komunity, které jsou vespod společnosti (Bennet, 2004, in Oravcová, Kolářová, 2011, s. 15).

Youngová však namítá, že v dnešní době je problém subkultury identifikovat. Dříve dospívající lidé museli šetřit a žít ve skromnosti, a tak se z většiny zaměřovali pouze na jednu specifickou scénu, podle které nakupovali, získávali a poslouchali hudbu a odívali se dle specifického stylu dané subkultury. V dnešní době mají dospívající jedinci mnohem větší možnosti, ať už jde o legální či nelegální získávání hudby, a proto nemusí být věrní jen jednomu danému hudebnímu stylu (Youngová, 2017, s. 8).

2.1 Kontrakultura

Rozsah jinakosti mezi subkulturou a většinovou či dominantní společností, které je subkultura součástí, může být minimální, může se měnit, nebo se subkultura může stavět přímo proti většinové či dominantní společnosti. Ve chvíli, kdy se subkultura staví proti většinové či dominantní společnosti a její kultuře, se z ní stává protikultura či kontrakultura (Geist, 1992, s. 474).

Kuřík, Slačálek a Charvát zmiňují, že kontrakultura může mít mnoho významů. S ohlednutím na minulost je často spojována se subkulturou hippies a jinými dalšími hnutími, jež figurovaly v šedesátých letech minulého století. Mnohdy je pojem kontrakultura využíván jako něco, co je více stupňovitě zaměřené proti politice, více extremistické a více radikální než subkultury (Kuřík, Slačálek, Charvát, 2018, s. 36).

Jandourek definuje kontrakulturu jako druh kultury, která zavrhuje některé specifické znaky převažující kultury ve společnosti a snaží se je nahradit svými specifickými znaky či

normami. Kontrakultura je v soužití s převládající kulturou. Je její součástí, protože pouze vedle převládající kultury dává kontrakultura smysl. Šířitelé kontrakultury jsou ve velké míře různá hnutí, jež vyjadřují nesouhlas. Jejich protesty mohou mít různou míru radikality, jež mohou kritizovat sociální a kulturní jevy ve společnosti. Kontrakultura nejčastěji vzniká či se vyskytuje na společenských okrajích v sociálních vrstvách lidí, kteří mají problémy se zákony společnosti nebo mezi lidmi, které jsou již společností odmítnuti (Jandourek, 2001, s. 131).

Línek prohlašuje, že kontrakultura se nejvíce objevuje na místech, kde převládají negativní pocity a celkově nespokojenost, která se později přeměňuje v nesnášenlivost a odpor k většinové společnosti a jejímu státnímu uspořádání. Popudem pro zrod kontrakultury je často vyjádřit nesouhlas vůči danému státnímu uspořádání většinové společnosti, dychtivost po uplatnění změn či vyvolání nějakého zvratu (Línek, 1997, in Smolík, 2010, s. 37).

Syrový uvádí, že kontrakultura je typická či příznačná tím, že se snaží být v protikladu hodnotám a normám, které má převažující kultura. Kontrakultura tyto hodnoty a normy vnímá velmi negativně. Pro kontrakultury, jež vyjadřují protest, je příznačný politický radikalismus, kterým se staví proti hodnotám, idejím a normám, jež ve společnosti převládají. Radikalismus kontrakultur mnohdy může dosahovat až k brutálním činům či postupům (Syrový, 1999, in Smolík, 2010, s. 37).

2.2 Scéna

Dalším pojem, o kterém se v poslední době hojně diskutuje v otázce problematiky subkultur, je scéna. Pojem scéna zaštiťuje autory či interprety, muzikanty a příznivce, kteří společně vyznávají určitý hudební styl či vkus, jímž se hromadně vymezují od ostatních. Hudební vkus či styl mohou doprovázet znaky jako styl oblékání a doplňků, rizikové chování jako například užívání drog, ideologie, tanec atd. Scéna je oproti subkultuře mnohem volnější pojem, protože se zde do určité míry vytrácejí normy ve skupině a volba identity. Pojem scéna také může do jisté míry nahrazovat pojem subkultura, zejména u těch, kteří subkultury nevnímají za sociálně patologické (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 16).

Dle Smolíka je scéna určitá novodobá městská podoba interakce mezi lidmi, kteří mají obdobné zájmy, obdobně tráví svůj volný čas, zajímají se o stejný životní styl či žijí totožným životním stylem. Oproti malým sociálním skupinám se však účastníci dané scény nemusí znát

osobně. Není důležitá organizace, ale doba a prostory, kde se účastníci scény mohou střetávat. Zajímavé je, že mladí lidé se mohou vyskytovat hned ve více scénách, což není pravidlem, ale u některých se tento fakt může objevit. Propojenost scén může vést k propojení různých životních stylů dohromady (Smolík, 2010, s. 37).

2.3 Studium subkultur

Ve 20. letech 20. století se tzv. chicagská škola začala zaměřovat v rámci studia města na jeho prostředí, deviaci a některé komunity, jenž vybočovaly z hlavního proudu či převládající kultury. Tyto vybočující komunity zahrnovaly například prostitutky, nezaměstnané občany, bezdomovce, narkomany, bohémy atd. V tehdejší době pojem subkultura označoval ty skupiny, které byly vespuďu společnosti. Myšlenka subkultury spojovala ty jedince, kteří byli odmítnuti či vyloučeni z většinové společnosti. Uvnitř subkultur se však začaly vytvářet různé sociální role, formy, vztahy a příslušníky spojovala sociální podpora mezi sebou (Jenks, 2005, in Kolářova, Oravcová, 2011, s. 18).

Heřmanský a Novotná potvrzují, že hlavními cílovými skupinami chicagské školy byla mládež, zločinci a různé komunity, jež se nacházely na okraji společnosti. Tvrdí, že chicagskou školu k výzkumům přivedlo mínění společnosti, že se společnost snaží udržet si stabilní stav a subkultury tento stabilní stav narušují. Subkultury jsou tedy v rámci tohoto směru brány spíše jako sociálně patologické až deviantní (Heřmanský, Novotná, 2011, s. 90-91).

Chicagská škola do jisté míry povznesla život těchto komunit, protože se je snažila pochopit vnitřně. Zkoumala jejich význam, současnou situaci a snažila se pochopit jejich styl života a to, jak vnímají různé prožitky či dokonce svobodu. Badatelé tohoto sociálního směru pozorovali tyto komunity a popsali životy konkrétních jedinců subkultur (Jenks, 2005, in Kolářova, Oravcová, 2011, s. 18).

Existují či dá se mluvit o třech generacích chicagské školy. První generace je spojena s řadou jmen, avšak je spojena hlavně se jmény William Thomas a Florian Znaniecký, kteří zkoumali polské imigranty v USA. Další významnou osobou, která přispěla do první generace chicagské školy, je Robert Ezra Park, který se zabýval studiem sociologie města. Tato studie se zaměřovala nejvíce na sociální skupiny, konflikty a sociální vztahy zejména v sousedství. Informace o chování, postojích a zvycích čerpal pomocí zúčastněného pozorování. Zajímavé

je, že výzkumníci chicagské školy vnímali okolí či prostory města jako jakousi výzkumnou pracovnu či přímo laboratoř (Smolík, 2010, s. 59).

Ve druhé generaci této školy hraje významnou roli Herbert Blumer, i přestože on sám nedělal empirický výzkum. Věnoval se spíše teorii, avšak díky němu se zrodila celá řada prací a studií. Třetí generace chicagské školy je taktéž spojena s celou řadou jmen například H. Becker či Paul G. Cressey. H. Becker je spojován hlavně s jeho studií *Outsideři*. Paul G. Cressey vydal studii, která se zabývala taxi tanečním klubem (Smolík, 2010, s. 62).

Důležitý byl empirický výzkum, který měl zachytit přímo život příslušníků daných komunit a to jak ho vnímají či prožívají. Důraz byl tedy hlavně na zkušenost. Metody, které se využívaly pro získání potřebných dat a informací, byly hlavně zúčastněné pozorování a využívání biografických narativních rozhovorů s příslušníky daných subkultur (Heřmanský, Novotná, 2011, s. 91).

Zájem o studium subkultur prudce vzrostl po druhé světové válce hlavně ve Velké Británii a Spojených státech amerických. Mládežnické subkultury začaly vznikat jako symbol nesouhlasu proti většinové kultuře dospělých lidí. Vznik subkultur souvisel i s nově rozvíjejícím se světem po válce, čemuž napomáhalo zprůmyslnování a vývoj masmédií (Smolík, 2010, s. 73).

Kultura dospívajících a mladých lidí se ve velké míře začala lišit od kultury jejich rodičů. Změny nastaly tím, že mladí lidé měli nové možnosti ve vzdělání a zaměstnání. Další změna nastala i v možnostech mladých lidí ve volném čase, čímž získávali nové zkušenosti. V období po válce měla mládež k dispozici větší příjmy než dospělí, a tak měli dostatečný příjem na to, aby se mohli ve volném čase bavit. Po válce byl mladým lidem nakloněn i spotřební trh, a tak si mládež mohla hojně vybírat z produktů a zboží, jež jim trh nabízel, a tím si utvářet svůj styl. U dospívajících se začalo rozvíjet tzv. generační vědomí² (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 20).

V 70. letech minulého století se studiu subkultur začala věnovat tzv. birminghamská škola kulturních studií, někdy také označována jako CCCS, což bylo centrum, které se přímo zabývalo současnými kulturními studii. Zejména se zde studovaly subkultury jako punk, mods a skinheads, které byly v opozici převládající kultuře v poválečné Británii. Tato

² Generační vědomí je uvědomování si odlišností či jinakostí od předchozí generace. Tyto odlišnosti jsou charakteristické pro danou dobu. Například odlišnosti od rodičů, kteří měli jiné možnosti ve vzdělání, možnosti ve volném čase, způsoby a prostor pro trávení volného času a další. (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 20)

škola se snažila objasnit postoj mládežnické dělnické třídy vůči většinové kultuře (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 20).

Heřmanský a Novotná tvrdí, že birminghamská škola začala studovat subkultury již v 60. až 70. letech minulého století. Na subkultury pohlížela z jiného úhlu pohledu než Chicagská škola. Birminghamská škola nepovažovala subkultury a členství v subkulturách za sociálně patologické, nýbrž jako specifický způsob vzdoru, kdy se příslušníci subkultur chtěli odlišit od kultury svých rodičů či od kultury většinové. Výzkumníci kladli důraz na sémiotickou a mediální analýzu. I zde lze vidět rozdíl mezi birminghamskou školou a Chicagskou školou, jež upřednostňovala etnografický výzkum (Heřmanský, Novotná, s. 91-92).

V rámci této školy jsou významní Richard Hoggart, který vedl CCCS, a poté Stuart Hall. Založení tohoto centra bylo velmi žádané, protože společnost, ale i různí vědci, sociologové a sociální pracovníci se chtěli seznámit se současnou situací a udělat si přehled v nově vzniklých subkulturách (Smolík, 2010, s. 73).

Smolík uvádí, že od 90. let 20. století vyvstal nový přístup, jak zkoumat subkultury, a to tzv. postsubkulturální přístup či teorie, který se prosazuje dodnes. V 90. letech 20. století vznikla celá řada moderních stylů, které se dále rozdělovaly na jakési podstyly. Tyto styly vznikaly hlavně ve spojitosti s taneční scénou, která se hojně rozšiřovala. Jedinec nyní nemusel být členem subkultury. Jeho účast či interakce se subkulturou mohla být čistě krátkodobá vlivem soudobých módních trendů, a proto někteří vědci začali pochybovat o tom, zda se subkultury dají považovat za stabilní a zda se dají vymezit či definovat (Smolík, 2010, s. 77-78).

Dle Vladimira 518 a Veselého přichází postsubkulturální studia, protože se do jisté míry zbožila idealizovaná představa o subkulturách. Postsubkulturální studia začala pracovat a zkoumat nové městské kmeny jako třeba skupiny příznivců taneční scény, cirkusáky, skateboardisty atd. Vnímají i to, jaký mají vliv média na vznik a utváření nových kmenů (Vladimir 518, Veselý, 2011, s. 10).

Později se začal kritizovat přístup CCCS, který se údajně nedostatečně věnoval ženám v subkultuře, nebral v úvahu vliv zaměstnání, médií, pohlaví či jak vnímá rodina členství v dané subkultuře atd. Řada vědců se začala zabývat postsubkulturální teorií, jež přestala pracovat se subkulturami jako takovými, ale spíše se specifickými scénami a styly (Smolík, 2010, 78-79).

2.4 Styl subkultur

Po první světové válce nastaly ve světě obrovské společenské změny jako industrialismus, modernismus a globalizace. Tyto změny způsobily, že dospívající lidé, ale nejen ti, měli více prostoru a chvíle na to vyhledávat módu, hudbu a užívat si kulturního života. Tím začaly vznikat různé módní kmeny. Jedním ze znaků subkultur je právě mládí jedinců, jejichž vkus a styl začala rozvíjet zejména hudba a móda. V 50. letech dospívající začali milovat osobitost a individualitu v oblékání, protože se nechtěli oblékat jako jejich rodiče. Styl určovala rocková a popová hudba. V šedesátých letech hnulo světem hippies, které dalo prostor pro vznik řady subkultur jako disko, hip hop a punk (Youngová, 2017, s. 6-7).

Do českých zemí se vlivem železné opony některé hudební subkultury dostávaly jen minimálně. V 60. letech 20. století se v Československu objevují tzv. máničky. Tito příslušníci subkultur se inspirovali například prvky subkultur jako hippies, mods, rockers či beatníci, a to i přestože si tyto subkultury v mnohém protirečily či se od sebe odlišovaly. V 70. letech 20. století si lze všimnout, že začaly vznikat a rozvíjet se další hudební subkultury. Příslušníci hudebních subkultur se inspirovali těmi zahraničními a přejímali nejen vnější vizuální znaky. Některé subkultury zde přetrvávají až dodnes a jsou to například skinheads, metal a punk. Po nějaké době se začaly objevovat další subkultury jako emo, techno a hip-hop (Heřmanský, Novotná, 2011, s. 89-90).

Dřívější, ale i současné západní kultury se od převládající společnosti vymezovaly obzvláště svou image, oblékáním, životním stylem a hlavně hudební produkcí. Inspirovaly se v různých zdrojích a posléze si nalezené a líbivé prvky osvojovaly. Vypůjčování a různé kombinace kulturních prvků, jak z oblasti konfekční, hudební, ale dokonce i z oblasti životních stylů se nazývá v sociálních vědách jako brikoláž³. Vypůjčené a pospojované prvky se posléze přetvářely a vznikaly nové subkultury (Denčevová, Stárek, Stehlík, Novotná, 2012, s. 10).

Heřmanský a Novotná upozorňují na fakt, že styl není v žádné subkultuře stejnorodý. Každý člen subkultury je odlišný, protože si může vybrat z daného subkulturního stylu prvky, jaké on sám chce. Tyto vybrané prvky poté může pomocí již zmíněné brikoláže dále upravovat dle svého vkusu. Příznivci subkultur se tedy odlišují jednak od většinové

³ Brikoláž je jakési přejímání různých znaků, které nikdy předtím nebyly spojeny a spojením těchto znaků dohromady, vnika něco nového a neotřelého. Výzkumníci kulturních studií upozornili například na přejímání a mísení různých prvků v oblasti módy, čímž vznikaly nové subkultury či subkulturní styly (Smolík, 2010, s. 76).

společnosti a jiných subkultur, ale i mezi sebou uvnitř jedné subkultury (Heřmanský, Novotná, 2011, s. 96).

Tvrzení Heřmanského a Novotné do jisté míry potvrzují i Kolářová a Oravcová, které tvrdí, že daná subkultura je specifická právě svým stylem, jež může vycházet z celé řady faktorů jako stravování, muzika, argot, oděv a jiné. Na těchto specifických znacích si příznivci daných subkultur zakládají, protože právě specifické znaky na základě odlišnosti vytvářejí jakési hranice, jak mezi subkulturami, tak i mezi příznivci uvnitř dané subkultury (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 16).

Styl, image, móda a hudba jsou častým nástrojem, jak vyjádřit sám sebe a své já světu okolo či sobě samému. Pomáhají jedinci se ztotožnit s danou subkulturou, idejemi, názory či nějakou ideologií. Móda může být brána jako jakási forma, kterou jedinec může dávat najevo odpor vůči normám, protože právě móda vizuálně projevuje jedincův životní styl, kterým se snaží vymezit proti většinové společnosti a převládající kultuře hlavního proudu (Youngová, 2017, s. 6).

Heřmanský a Novotná konstatují, že příznivci dané subkultury nevnímají svou image, která je tvořena znaky subkultury, stejně jako většinová společnost, která v image či vzhledu subkultur hledá úplně jiné významy či smysl než samotní příznivci subkultur. Uvádějí příklad ze 70. letech 20. století, kdy mezi subkulturní znaky příznivců punku patřily i svastiky, avšak příznivci punku neměli žádné dočinění s nacismem, nijak s ním nesympatizovali, ale chtěli jen pobouřit své okolí (Heřmanský, Novotná, 2011, s. 96).

V období vzniku hudebních subkultur jako skinheads, punk a metal v českých zemích vzniká fenomén DIY. V českém překladu to znamená „Udělej si sám“. Tento fenomén vznikl jako reakce na nedostatek zdrojů či produktů, kterými by příslušníci subkultur mohli utvářet svou image či vzhled, a tak daní příslušníci subkultur dle své fantazie a z produktů, které měli k dispozici, utvářeli své oblečení, boty či image dle vzorů ze zahraničí (Heřmanský, Novotná, 2011, s. 90).

Smolík uvádí, že styl subkultur je dán třemi složkami. První složkou je image, která zahrnuje oděv, vizáž, tetování, piercingy, jiné tělesné modifikace, účes, různé ozdoby či jiné doplňky oblečení atd. Druhou složkou je vystupování člena dané subkultury či subkultury jako takové. Vystupování zahrnuje neverbální komunikaci jako je mimika a výrazy tváře, způsob chůze a držení těla. Třetí složkou je argot, jenž zahrnuje specifickou slovní zásobu a způsob komunikace. Smolík považuje u subkultur za důležitý právě jejich styl, který o nich

mnoho vypovídá a naznačuje. Vykazuje nějaké specifické znaky subkultury (Smolík, 2010, s. 36).

2.5 Subkultury mládeže

Smolík definuje subkulturu mládeže jako specifický druh subkultury, který se váže či spojuje s určitými styly či formami chování, hodnotami, normami a životním stylem mládeže. Toto chování, formy, hodnoty, normy a životní styl poté udávají podmínky pro chod a žití mládeže v subkultuře a zároveň se tím vymezují způsobu žití dospělých lidí a většinové společnosti (Smolík, 2010, s. 35).

Syrový uvádí, že *„podle sociologických teorií neexistuje jednotná kultura mládeže. Tato teze, uplatňovaná od poloviny sedmdesátých let, odráží sociální rozvrstvení liberálních společností a velkoměstských aglomerací. Zrcadlí možnosti seberealizaci jedince a subkulturních skupin. Hodnoty a postoje pluralitního prostředí přes jeho zásadní mezery a omezení vznik subkultur přímo umožňují. Čím komplexnější je kultura a čím diferencovanější je populace, tím pravděpodobnější je vznik různých subkultur.“* (Syrový, 1999, in Smolík, 2010, s. 34-35)

Jandourek tvrdí, že subkultura mládeže je kultura a podoba shromažďování mládeže, která má stejný životní styl, kterým se mladí chtějí vymezit od dospělých lidí. Může jim pomoci překlenout náročné období dospívání do období dospělosti. Znaky subkultury mládeže si mohou příslušníci budovat zcela sami. Ovšem po nějakém čase je může ovlivnit komerce. Dále pojednává, že v dnešní době je těžké přesně specifikovat či vymezit hranice mládí, protože některé subkulturní znaky lze najít, jak u mladých lidí, tak i u starších, a proto se nedá mluvit přímo o subkultuře mládeže, ale o celé řadě subkultur mladých lidí jako jsou například skejťáci, sprejeři, punkeři, hippies, metalisté, technoři a řada dalších (Jandourek, 2001, s. 243).

2.6 Rizikovost subkultur mládeže

Nejprve je vhodné definovat či vysvětlit pojem riziko, protože subkultury mládeže jsou společností často odsuzovány a vnímány ve spojitosti s rizikovým chováním, které může vyústit až v sociálně patologické jevy. Smolík pojem riziko definuje jako určitou možnost,

kdy může dojít k nějakým nepříznivým příhodám, situacím či událostem, které mohou mít dopad na onoho jedince či celou společnost (Smolík, 2010, s. 44).

Hartl definuje pojem riziko jako činnost či nějakou aktivitu, která může ohrozit člověka, při jejím vykonávání. Riziko může člověka ohrožovat v něčem či něco, co pro něho může mít určitou hodnotu (Hartl, 1993, s. 180).

Bělík, Hoferková a Kraus vymezují rizikové chování jako takový druh chování, který může započít tím, že jedinec má potřebu v běžném životě prožívat různé výstřední či neobvyklé zážitky, které mu přináší pocit adrenalinu, například adrenalinové sporty. U jedince toto chování však může překlenout až do patologického chování, které je spjato například s užíváním lehkých a tvrdých drog, s násilím atd. Rizikové chování může tedy ohrožovat přímo jedince samotného, ale i jeho sociální okolí a společnost (Bělík, Hoferková, Kraus, 2017, s. 34-35).

Smolík zmiňuje, že existují dvě určité základní linie rizikovosti, na které mají vliv subkultury mládeže. Na první linii rizikovosti působí fakt, zda je jedinec členem nějaké subkultury mládeže, což ho může, ale i nemusí ovlivňovat. Druhá linie rizikovosti je zejména o interakci společnosti a subkultury mládeže. Přesněji řečeno to, jak subkultura svým chováním působí na společnost (Smolík, 2010, s. 44).

Sobotková uvádí, že mezi rizikové chování patří chození za školu, lži a úmyslné klamání, užívání drog a nadměrné užívání léků, ničení cizího či veřejného majetku, hazard, extrémní a nebezpečné sporty, špatná životospráva, náboženský či politický extremismus, ale i ten, co je spojován se subkulturami. Dále mezi rizikové chování patří chování, které je spjato se závislostmi, násilím, sexem, s nevhodným chováním v dopravě, na internetu a virtuálních či sociálních sítích, ale i chování, které má rasistický podtext (Sobotková, 2014, s. 40-41).

Smolík tvrdí, že se subkulturami jsou spojené hlavně sociální deviace a sociálně patologické jevy jako jsou sklony ke kriminálnímu a agresivnímu chování, tendence užívat lehké a tvrdé drogy, politické přesvědčení a s ním spojené jednání, ničení cizího či veřejného majetku a promiskuita. Smolík zmiňuje i sebevražedné a sebepoškozující sklony, u kterých uvádí, že jsou běžné u subkultur emo a gothic rock (Smolík, 2010, s. 46).

Hamanová a Kabíček podotýkají, že rizikové chování je pro období dospívání do jisté míry charakteristické, protože jedinec díky experimentování poznává sám sebe. Je bráno za část vývoje, díky které jedinec získává zkušenosti. Toto chování není dlouhodobé a časem by

mělo odeznít. Dospívající jsou považováni za specifickou rizikovou skupinu (Hamanová, Kabíček, 2001, in Sobotková, 2014, s. 45).

3 TECHNO SUBKULTURA

3.1 Základní pojmy

V úvodní části této kapitoly budou pro lepší orientaci v této problematice vymezeny základní pojmy, které jsou spojeny s techno subkulturou a v rámci techno subkultury jsou hojně používány. Tyto pojmy nemusí být pro jednotlivce, jež jsou této scéně neznalí, zcela zřejmé.

Techno hudba je jedním z podžánrů elektronické taneční hudby. Jde o spojení hudby pomocí mixážního pultu a gramofonů do jednoho celku. V dnešní hudbě se hudba často tvoří v počítači. Organizace techno parties může mít řadu podob od ilegálních parties jako jsou nelegální freeparties či teknivaly přes legální parties věnující se technu až po scénu, která se pořádá v klubech (Heřmanský, Novotná, 2011, s. 103).

Pojem *rave* má, dle Slačálka, mnoho významů. Rave popisuje jako styl subkultur, který vznikl jako protest či reakce na placení drahých vstupů v klubech. Základními znaky raveparties jsou tedy neplacení vstupného, specifická hudba, užívání drog a pořádání těchto akcí venku. V minulosti rave vyvolal negativní ohlasy médií a společnosti, a proto vznikly změny zákona v USA a Velké Británii (Slačálek, 2018, s. 273).

DJ je pojem, který označuje interpreta, který zprostředkovává hudbu na taneční party. Interpret pracuje se dvěma gramofony a mixážním pultem, díky nimž propojuje skladby z vinylových desek dohromady. Spojením skladeb dohromady se odbourávají pauzy mezi písněmi či skladbami a taneční hudba hraje v jednom celku nepřetržitě a vznikají sety (Škarupová, 2002, in Smolík, 2010, s. 234).

Teknival je party, která je realizována více soundsystémy najednou. Soundsystémy mohou být tuzemské, ale mohou být i zahraniční. Na místě teknivalu se schází celá řada soundsystémů a někdy i stovky, či tisíce návštěvníků (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 87).

Číslo 23 je symbol, který se často pojí s hudebním stylem tekno a jeho kulturou. Tento symbol má mnoho významů. Jedním z významů je jakási podoba ve výslovnosti anglického spojení „too free“, jež znamená „skutečně svobodný“ či „za svobodou“. Číslo 23 může být považováno i za jakési magické číslo spojované s bohem chaosu. Tento symbol lze najít jak na oblečení, doplňcích, autech, výzdobě parties, tak i na aparatuře, ale i v tetováních některých posluchačů této hudby (Heřmanský, Novotná, 2011, s. 103).

Freeparties jsou alternativní akce, které jsou pořádané venku. Organizátoři je uspořádávají zcela svobodně ze své vlastní iniciativy. Primárně chtějí bavit lidi a nevybírají vstupné. Organizátoři freeparties jsou tzv. soundsystémy (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 87).

Street party je druh party, který hlavní myšlenku našel v rave scéně Velké Británie. Spojení rave scény a tehdejšího hnutí, které protestovalo proti problémové dopravě v Praze, dalo prostor pro vznik street parties konaných v Praze a Brně, které zablokovaly ulice těchto měst a hrály techno (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 115).

Soundsystem je skupina osob, která společně pořádá parties. Jsou také společnými majiteli různé techniky, která je potřebná pro uspořádávání parties. Zpravidla se jedná o nějaký dopravní prostředek, reproduktory, centrálu k výrobě elektřiny, vinylové desky, gramofon či mixážní pult, přístřešek, cely atd. Soundsystémy mají své názvy a loga, jež jsou často viditelné ve výzdobě dané party (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 87).

3.2 Vznik a vývoj techno subkultury

Hudební styl techno začal vznikat v 80. letech 20. století v USA ve městě Detroit, které bylo v tehdejší době velmi průmyslové. Techno se stalo mezi lidmi stále více oblíbené, a proto se začalo během 90. let 20. století rozšiřovat dál až do Belgie a Holandska (Saunders, Wright, Shulgin, 1996, s. 196).

Smolík toto tvrzení doplňuje o důležitá jména tamních černých hudebníků, kteří významně podpořili vznik techna v Detroitu. Juan Atkins, Derrick May a Kevin Anderson šokovali společnost tím, že převzali určité prvky z hudebního stylu house, disco a inspirovali se německou hudební skupinou Kraftwerk. Vytvořili něco zcela nového a dosud nevídaného. Vznikla rychlá a rytmická hudba, která se přímo hodila na taneční parkety taneční scény (Smolík, 2010, s. 236-237).

Kománková potvrzuje, že elektronickou taneční hudbu významně ovlivnily kapely Kraftwerk a The Can. Tyto kapely vznikly v 60. a 70. letech 20. století v Německu. Známe jsou tím, že jako první začaly pracovat se syntezátory. Elektronická taneční hudba si převzala některé znaky z industriální hudby a punku. Smícháním těchto znaků z hudebních stylů vzniklo úplně něco nového a nevídaného (Kománková, 1998, in Smolík, 2010, s. 234).

Elektronická taneční hudba se rozvíjela i dle technického pokroku té doby. Začaly vznikat mixážní pulty a novější hudební systémy, čímž vznikaly i další styly elektronické

taneční hudby. Elektronická hudba byla monotónní a využívala basy. Hrála se nepřetržitě celé dlouhé hodiny na tzv. raveparties (Smolík, 2010, s. 234).

Škařupová uvádí, že elektronická taneční hudba začala ve velké míře využívat digitální zařízení a další různé pomůcky jako syntezátor, sekvencer a sampler pro zdigitalizování znění zvuku. Tohoto propojení lze dosáhnout pomocí technické standardizace a využití internetových sítí (Škařupová, 2002, in Smolík, 2010, s. 234).

Daly a Wice konstatují, že se techno rychle rozšiřovalo a že se v Evropě stalo velmi oblíbené. Posléze se Evropa stala základnou celosvětové sítě elektronické hudby. V 90. letech se do celosvětové sítě elektronické hudby připojila i klubová kultura bílých Američanů a také scéna s názvem rave. Postupem času bylo stále dosažitelnější a přístupnější dostat se k digitálním nahrávacím přístrojům, s čímž souvisí fakt, že stále více začaly přibývat nahrávky techno hudby, a tak začaly vznikat další hudební styly elektronické hudby. Už tehdy se velice často srovnával styl punk s technem, ač to zní neuvěřitelně, ale tyto dva styly měly a mají v mnoha směrech obdobné postoje (Daly, Wice, 1999, s. 342).

Ledabyl tvrdí, že taneční hudba se vytvářela jak v klubech, tak i mezi travellery. Obliba techna ve velké míře stoupala, a proto se začaly více a více organizovat technoparty za doprovodu soundsystémů a různých osvětlení, laserů a stroboskopů. S přibývajícemi technoparty se začala navyšovat účast lidí na parties. Tyto techno parties začaly připomínat obrovské masové akce. Bohužel se začala zvyšovat i konzumace drog, zejména tanečních drog jako je extáze (Ledabyl, 2004, in Smolík, 2010, s. 235).

Smolík uvádí, že před vznikem taneční scény a její kultury, byly v Anglii travellerská hnutí, jež byly do jisté míry předchůdcem taneční scény. Travellerské hnutí mělo svůj specifický způsob života, který byl unikátní hlavně tím, že dával najevo rozpor s většinovou a konzumní společností. Způsob života travellerů byl v rozporu zejména s normami, hodnotami a zvyky většinové a konzumní společnosti, se kterou se nechtěl shodovat a přizpůsobovat se jí. V 60. letech 20. století zažilo travellerské hnutí úpadek, avšak v 80. letech zažilo znovu rozkvět jako projev odporu na tehdejší současnou situaci, kdy se ve velké míře řešil hospodářský růst (Smolík, 2010, s. 233).

Saunders, Wright a Shulgin zmiňují, že dalším vývojovým krokem bylo spojit house parties a ozvučené systémy, které byly mobilní, jako to dělaly hudební festivaly, které kočovaly po Velké Británii již od 60. let 20. století. V letních měsících roku 1992 se spojili raveři a travelleri a společně se vydali na cestu v dodávkách, které byly vybaveny přívěsy

a hudební aparaturou. Na jejich společné cestě začaly vznikat open air party. Nejznámější party z tohoto putování byla v Castlemortonu, které se zúčastnilo až 40 tisíc osob. To se ovšem veřejnosti a médiím nelíbilo, a tak v roce 1994 došlo ke zpřísnění zákona, který se zabýval ilegálními party. Jedná se o zákon Criminal Justice Act, který měl údajně tři důsledky. Primárně měl tento zákon zabezpečovat lidi tím, že museli tančit v prostorách tomu určených, avšak pravdou bylo, že v klubech zemřelo více lidí než na open air parties. Kluby totiž byly určeny pro určitý počet lidí, avšak tyto limity se nedodržovaly, a tak často docházelo ke kolapsům z důvodu přehřátí a špatného prostoru (Saunders, Wright, Shulgin, 1996, s. 163).

Přijetí zákona, který zakazoval pořádání parties, v mnoha lidech vyvolal rozhořčení, což se začalo projevat opačně, než měl tento zákon v úmyslu. V lidech vzplanulo jisté odhodlání a rozhodli se organizovat a připravovat party v daleko větším měřítku a hlavně na místech, která byla dle nich zcela bezpečná, protože pro tančící lidi byl dostatek prostoru, osvětlení, ale i přívanu vzduchu. Zajištění byli i lidé, kteří dohlíželi na pořádek a zdraví účastníků parties. Pořádání ilegálních parties na popud zákona bylo jeho druhým důsledkem a zároveň mělo sloužit jako protest zákonu. V roce 1994 byli zvukaři a majitelé ozvučovacích systémů, přesněji Spiral Tribe a další, souzeni kvůli nepokojům a pobouření, které vyvolala právě party v Castlemortonu. Média k tomuto soudnímu případu upírala obrovskou pozornost. Přestože nakonec byli osvobozeni, tak tento soudní případ měl sloužit jako odrazující příklad pro další ravery a travellery. Posléze tito zvukaři z party v Castlemortonu utekli do zahraničních států, což byl třetí důsledek zpřísnění zákona. V zahraničních státech překvapivě našli daleko větší pochopení, a tak se party začaly dále rozšiřovat (Saunders, Wright, Shulgin, 1996, s. 164-165).

V západním světě se začal formovat hudební styl freetekno, což měla být reakce a vyjádření nesouhlasu k mainstreamu taneční hudby, jejíž parties se pořádaly v halách či klubech, kde se účastníci party mačkali, platili drahé vstupné, oslavovali DJs a celkově se vytrácela původní myšlenka a bezprostřednost. V reakci na to se pořádaly freeparties, které organizovaly soundsystémy, jež nevybíraly vstupné. Tanec a hudba probíhaly venku pod širým nebem (Oravcová, Kolářová, 2011, s. 87).

Vliv na vývoj techno scény měly tzv. „chill out“ kluby, které vznikly na počátku 90. let 20. století. Návštěvníci techno parties mohli v těchto klubech pokračovat až do dopoledních hodin následujícího dne a mohli dále poslouchat hudbu, tancovat či konzumovat drogy.

Prvním z těchto klubů byl The Breakfast Club. Dále vznikl například klub s názvem The Ministry of Sound, který zavíral až s odchodem posledních zákazníků v dopoledních hodinách. V roce 1993 vznikla Twilight Zone, která byla určena pro ty, kterým se po party ještě nechtělo jít domů. Technaři zde společně trávili čas, kouřili, popíjeli nebo čekali, až z nich vyprchají účinky drog. Bylo to místo, kde se mohli poznávat s novými lidmi a kde se cítili dobře, protože tam mezi lidmi panovala příjemná atmosféra (Saunders, Wright, Shulgin, 1996, s. 176-177).

Dále měly vliv na vývoj techno scény i kluby v New Yorku, které byly určeny homosexuálům. Ti se v běžném životě nemohli natolik uvolnit či otevřít, a tak vyhledávali tyto kluby, kde mohli relaxovat a alespoň na chvíli utéct před nátlakem společnosti a od starostí běžného života. Ve většině klubů například v Londýně, které byly určené pro homosexuály, hrála rave hudba (Saunders, Wright, Shulgin, 1996, s. 178-179).

3.3 Znaky techno subkultury

Nejprve je vhodné vymezit, co je to vlastně techno a jak tato hudba vzniká. Techno je jedním z hudebních stylů taneční hudby, který vyniká zejména tím, že *„neobsahuje samплы a obvykle je novátorské a často minimalistické. Techno se skládá z celých melodických vrstev bez nebo s basovou linkou. Tyto vrstvy jsou vytvářeny především analogovými hudebními nástroji a syntezátory. Analogové syntezátory umožňují plynulé změny a úpravy zvuku na rozdíl od digitálních syntezátorů, které mají předem naprogramovaný zvukový a efektový rozsah.“* (Saunders, Wright, Shulgin, 1996, s. 196)

Smolík doplňuje předchozí tvrzení. Uvádí, že pro techno jsou charakteristické *„perkuisivní, syntetické zvuky, studiové efekty, opakované elektronické rytmy, mechanické textury a tříčtvrťový takt v tempu přibližně 130-140 BPM („beats per minute“ – úderů za minutu).“* (Smolík, 2010, s. 234)

Smolík rozděluje techno subkulturu na dvě specifické skupiny. První specifickou skupinu označuje jako nekomerční techno subkulturu, se kterou se spojuje hlavně hudební styl tekno. Druhou specifickou skupinu označuje jako techno, které je již komercializované (Smolík, 2010, s. 238).

Jedním z rozdílů, kterým se odlišuje nekomerční techno subkultura od té komercializované, je projevování a hraní DJs. DJs nekomerční techno subkultury nechtějí

patřit do kultu DJs. To se projevuje tím, že při hraní většinou nebývají vidět a jsou skryti za plachtou, ve stanu nebo za soundsystémem. Dalším takovým nepsaným pravidlem je, že by jejich jména neměla být vidět na flyerech, plakátech nebo jiných poutacích na danou party. Úspěch by měl sklidit celý soundsystém jako kolektiv lidí a ne DJ jako jednotlivec. Ve zkomercializované techno subkultuře je tomu naopak (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 106).

Mezi základní pravidla nekomerční techno subkultury patří nebýt komerční, neomezovat účastníky party co se týče donášky jídla a pití a nevybírat vstupné po jedincích. Finanční zisk může danému soundsystému přinést prodej alkoholu na baru, který provozuje. Vedle nekomerčnosti je i další nepsané pravidlo, jímž je otevřenost vůči druhým. Jednou z myšlenek nekomerční techno subkultury je spojovat rozdílnost a nevnímat sociální postavení či rozdíly. Pro nekomerční techno subkulturu je velice významná komunita a přátelské vztahy mezi lidmi, které dělají tu správnou atmosféru party. Blízkost by měly cítit i soundsystémy mezi sebou, které lze považovat za jakési kmeny. K největšímu sblížení mezi členy této subkultury dochází při společném travellingu, který díky společným zážitkům a zkušenostem prověří vztahy mezi členy subkultury (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 93-94).

Vladimír 518 a Veselý zmiňují, že členi soundsystémů a návštěvníci daných akcí jsou rodina, přestože slovo rodina zní mírně nadneseně. Dají se nazvat i jako obrovský kmen, parta, tlupa, ale i gang. Každý si při návštěvě těchto akcí představuje individuálně něco jiného. Někdo si pod tím může vybavit alternativní způsob života technotravellerů. Ovšem ten se u nás v České republice tolik neprožívá. Další si pod tímto fenoménem může představit obrovskou party probíhající o víkend, jež zaštiťuje tato hudební subkultura. Všechny ovšem spojuje láska k této hudbě a příslušnost ke kmeni, protože zážitky a zkušenosti, které získávají v rámci těchto party, jsou nedocenitelné. Tyto zkušenosti jim primární rodina nepředá (Vladimír 518, Veselý, 2011, s. 164).

Syrový uvádí, že techno subkultura nemá žádnou filozofii. Kultura této subkultury je založena pouze na prožitcích jednotlivců či účastníků daných parties, které získávají tancem a poslechem hudby. Charakteristické či příznačné myšlenky techno subkultury, její kultury a techno parties čerpají z kréda elektronické taneční scény, jež je více známo pod kryptogramem PLUR, který obsahuje v českém překladu slova jako mír, láska, jednota a respekt (Syrový, 1999, in Smolík, 2010, s. 239).

Heřmanský a Novotná doplňují předchozí tvrzení. Přestože technaři nemají přímo žádnou filozofii, tak z jejich jednání a stylu života lze vyčíst jakousi subkulturní ideologii.

Technaři touží po svobodě a oprostít se od života konzumní společnosti a jejího systému (Heřmanský, Novotná, 2011, s. 103).

Techno parties jsou mnohdy přirovnávány s rituály, které probíhaly v pravěku. Účastníci a organizátoři těchto specifických akcí tančí a poslouchají hudbu celé hodiny až do rána. Hudba v posluchačích vyvolává řadu pocitů a prožitků, které podporují kolektivní vnímání. Tato zkušenost může do jisté míry změnit a ovlivnit následné smýšlení člověka. To ovšem není pravidlem a na každého může působit individuálně jinak. Někteří jsou po zkušenosti s techno parties empatičtější k druhým lidem, někteří se rozhodnou vyhledat jakési duchovno, někteří více porozumí svým vnitřním myšlenkovým pochodům a některé nemusí ovlivnit nijak (Kománková, 1998, in Smolík, 2010, s. 239).

Vladimír 518 a Veselý poznamenávají, že freeparties své návštěvníky ovlivňují tím, že jim otevírají nový pohled na svět, který je donutí přehodnotit a zhodnotit to, jakým stylem na svět pohlíželi doposud. Návštěvníka party ovlivňuje i fakt, že věci lze praktikovat jinak, než mu od dětství servírovali a předurčovali rodiče, školka, škola a jiné zařízení. Neexistují žádná pravidla. Pravidla si utvářejí účastníci sami, což jim přináší celou řadu pocitů a emocí od nervozity, vzrušení, pocitu jinakosti a odstrčení až po nesmírnou radost, pocit sounáležitosti, síly a svobody, které prožívají, když společně tančí na louce a před reproduktory (Vladimír 518, Veselý, 2011, s. 164).

Youngová zmiňuje, že tím, že tato subkultura nevychází čistě z jediného hudebního stylu či zdroje, ale vznikla smíšením více hudebních a subkulturních stylů, tak vnější vizuální znaky této subkultury jako jsou image a odívání jsou velice pestré a dle každého člena subkultury velice individuální. Tato směs stylů se odráží v tom, zda člen techno subkultury upřednostňuje freeparties či klubovou scénu (Youngová, 2017, s. 161).

Heřmanský a Novotná dodávají, že vnější vizuální vzhled techno subkultury nemusí být na první pohled charakteristický jako u jiných subkultur. Mnohdy se technaři od vzhledu většinové společnosti ani nijak lišit nemusí. Přesto zmiňují charakteristické znaky některých členů subkultury, kteří se vizuálními znaky od většinové společnosti odlišit chtějí. Zmiňují, že nosí například dredy, kšiltovku, šátek palestina, maskáčové kalhoty a mnohdy oblečení s různými obrázky často označované číslem 23. Tito členové subkultury spíše upřednostňují freeparties (Heřmanský, Novotná, 2011, s. 103).

Youngová tvrdí, že postupem času rave nabyl svého osobitého stylu. Tento styl byl velice ovlivněn užíváním taneční drogy extáze, protože jedním z jejích vedlejších účinků bylo

skřípání zubů o sebe, a tak se jako doplněk začal nosit dudlík, který se cucal. Dále se nosily výrazné barvy, obrovské mikiny s kapucí, kalhoty s širokými nohavicemi do zvonu, rukavičky, plynové masky, ale i chemické obleky (Youngová, 2017, s. 163).

Holomek uvádí, že image návštěvníků parties může být naprosto rozdílná od toho, jak vypadají v běžném životě ve všední dny. Pánové mohou nosit upnutá trika, kalhoty do zvonu, které jsou doplněné teniskami či sportovní obuví. Dále uvádí, že ženy se na parties naopak oblékají do minima oblečení. Oblékají si například plavky či spodní prádlo, které mnohdy jen překrývají průsvitným oděvem. Co se týče úpravy vlasů, tak se nosí různé nagelované či natužené účesy, copánky či dredy. Obličej mohou zdobit různé piercingy a tělo tetování (Holomek, 2005, in Smolík, 2010, s. 241).

Posolda navrhl v rámci techno subkultury tři specifické rozměry, které odpovídají tomu, jakou má příznivec techna příslušnost. První rozměr se nazývá mobilita, která vystihuje ochotnost, kterou vyvíjí jedinec, aby se dostal na danou party a jak daleko. Druhý rozměr se nazývá aktivita. Už dle názvu je jasné, že tento rozměr vystihuje, v jaké míře je jedinec zainteresován do dění a jak moc s ním participuje. Třetí rozměr se nazývá frekvence, jež jak je opět dle názvu jasné, má vystihnout to, jak často příznivec techna navštěvuje dané party (Posolda, 2004, in Smolík, 2010, s. 240).

Jak již bylo zmíněno, nekomerční techno subkultura je založena hlavně na kolektivité členů a ne individualitě jednotlivce. Soundsystem a jeho název má tedy pro jeho členy nesmírný význam a důležitost. Kolářová a Oravcová zmiňují, že „*příslušnost k lidem „od systému“ se stává významnou hodnotou.*“ Dále tvrdí, že jméno soundsystemu je velice důležité pro členy subkultury a zaměnit název znamená pro daný soundsystem jako by začínal od znovu. Co se týče členství v soundsystemu, tak odpověď je nejasná. Někteří tvrdí, že do soundsystemu patří i ti, co se účastní party a jen tančí. Tancem se podílejí a tvoří party a jsou taktéž členy soundsystemu. Někteří však vstup či členství v soundsystemu berou více striktně. Vstoupit do něho mohou lidé, kteří tam mají známé a pohybují se okolo již nějakou dobu nebo ti, co mají určitý um či dovednost, která by byla v soundsystemu vítána a byla by potřeba, nebo může být důvodem pro možnost vstoupení do soundsystemu a členství finanční příspěvek, který může například zajistit novou aparaturu nebo cokoli jiného, co je v danou chvíli potřeba. Výše finančních příspěvků, kterou přispěli členové, se může odrážet v podílení se na rozhodování (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 106-107).

3.4 Techno v České republice

Kvůli politické situaci, která u nás panovala v 80. letech 20. století, se do České republiky hudební styl techno oproti západnímu světu dostal značně později. Určité nahrávky této hudby ze západního světa se daly sehnat, ale jen nelegálně a uspořádání tanečních party, kterým vévodilo techno, bylo v tehdejší době nepředstavitelné. V roce 1989 se změnila současná situace. S odchodem socialismu vznikl prostor pro realizaci a pořádání techno parties (Smolík, 2010, s. 239).

Kolářová a Oravcová podotýkají, že zrod české techno scény ovlivnila ve velké míře Velká Británie a její zákon Criminal Justice Act, protože kvůli němu začaly soundsystémy putovat po celé Evropě, a tak se v roce 1994 dostaly i do České republiky. Zmiňují dva soundsystémy s názvy Spiral Tribe a Mutoid Waste Company, které měly zásadní vliv na vývoj české techno scény, protože právě tyto soundsystémy zorganizovaly v Hostomicích Freetekno festival, jež se na území České republiky nikdy předtím nepořádal. Tento technival byl předchůdcem CzechTeku. Vývoj nekomerční techno subkultury a podžánru elektronické taneční hudby tekno ve velké míře podpořil zrod českých soundsystémů například Cirkus Alien, NSK, Mayapur a další, které začaly pořádat parties v hostinských a zábavních zařízeních, ve squatech či v prostorách, které dříve byly vyhrazeny pro vojáky (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 87).

Slačálek zmiňuje, že česká nekomerční techno subkultura se nechopila názvu rave, který označuje více hudebních stylů, ale mezi návštěvníky parties či mezi členy dané subkultury se uchytil název freetekno, jež znamená pouze jeden specifický hudební styl. Vysvětluje i význam slova free, jež znamená, že se nevybírání vstupné a parties jsou volně přístupné (Slačálek, 2018, s. 276).

Ledabyl uvádí, že další zajímavostí v rámci techno scény v České republice byly street parties, které se uspořádávaly jako protest či reakce na konzumní společnost, současnou vládu a společenské či ekologické činy, jež se účastníkům street parties nezamlouvaly. „*První street party vůbec s názvem Global Street Party se konala 16. června 1998 v Praze a proběhla v dalších 40 světových městech. Jejím mottem bylo: „Myslet globálně, jednat lokálně“. Protest byl namířen proti jednání WTO – Světové obchodní organizace.*“ V roce 1998 se v Praze konala další street party s názvem Local Street Party. Účastnilo se jí pár tisíc lidí, kteří protestovali proti policejnímu násilí a pražské problematické dopravě. V roce 1999 se

v Praze konala Street party, která měla největší počet zúčastněných. Dále se konaly street party v Brně, neboli brněnské pouliční slavnosti (Ledabyl, 2004, in Smolík, 2010, s. 240).

Kolářová a Oravcová tvrdí, že brněnské pouliční slavnosti se odehrávaly každoročně od roku 1999 až do roku 2002. Na tyto akce, které propojovaly protest, poslech techno hudby a pobavení navázaly protestfesty, které probíhaly v letech 2004 až 2010. V letech 2003, 2004 a 2008 probíhaly tzv. pražské squatecky. Byly to technoparty, které se uskutečňovaly v opuštěných domech či objektech a jejich účelem bylo poukázat na kulturu squaterů. Technaři tyto místa neobsazovali nastálo, ale pouze na dobu konání technoparty. V letech 2006 se techno subkultura účastnila voleb tím, že byla nápomocná Straně zelených. Svě účastníky vyzývali pomocí sloganu: „*Vol svoji generaci. Dej svůj preferenční hlas mladé političce a novináři, kteří byli na CzechTeku a budou na CzechTeku.*“ Toto působení ve volbách bylo spíše terčem kritiky (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 116).

Dle Vladimira 518 a Veselého se díky pořádání street parties, které v České republice probíhaly v pozdějších 90. letech 20. století, začalo diskutovat o tehdejší globalizaci. Vedle street parties se postupně začaly pořádat karnevaly a jiné akce, které probíhaly za doprovodu soundsystémů asi tak od roku 2003. Zmiňují, že pořadatelé a návštěvníci těchto akcí se snažili předat svou ideu, a to formou protestu proti monitoraci a sledování na veřejném prostranství, podporovali squaty, jež jim byly často útočištěm, ale i jiné skupiny či subkultury, které se nacházely pod tlakem médií, protože je média či společnost označovaly za nekonformní (Vladimír 518, Veselý, 2011, s. 163).

V reakci na šíření morální paniky a negativního obrazu, jež šířila média ohledně techno subkultury, se začaly od roku 2003 pořádat karnevaly ve velkých městech, které měly předvést světlejší stránky techno subkultury jako tvořivost, zábavu a myšlenku parties. Hlavním cílem bylo poukázat na DIY kulturu, jež prostupovala celým karnevalem. Karneval byl relativně finančně nenáročný, protože o vše se postarali účastníci, kteří si zajistili masky, výzdobu soundsystémů a samozřejmě hudbu (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 116-117).

S přibývajícimi výročními teknivaly a s nárůstem freeparties oblíbenost techno scény stoupala. Ročníky 2003 a 2006 byly nejsilnější, co se týče počtu účastníků CzechTeku. V roce 2003 měl výroční teknival něco okolo 40 tisíc účastníků. CzechTek vyvolal ve společnosti řadu rozporuplných reakcí, které ještě negativně ovlivnila a přizivila média (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 88).

Slačálek zmiňuje, že v roce 2004 se poprvé uskutečnil policejní zátah na CzechTek, což v účastnících party vyvolalo negativní ohlasy vůči vládě a policii. Počin policie označovali za fašistický. Z ročníku 2004 si organizátoři vzali zkušenost, a proto se postarali, aby následující ročník probíhal na legálně pronajatém pozemku. Policie však obsadila cesty, které vedly k pronajatému pozemku, a tak se snažila bránit lidem dostat se na CzechTek 2005. Někteří účastníci se na pozemek přesto dostali, avšak proti nim se posléze vedl brutální policejní zásah. CzechTek 2005 byl poté dlouhou dobu diskutovaným tématem (Slačálek, 2018, s. 287).

Roku 2006 se konal CzechTek legálně, protože došlo k dohodě s Ministerstvem obrany. Bohužel média kolem CzechTeku vyvolala obrovský rozruch, a proto se CzechTeku zúčastnilo něco okolo 50 tisíc lidí, kteří mnohdy ani nebyli součástí techno subkultury. Zúčastnili se jen ze zvědavosti a kvůli celkovému zdramatizování médií. Posléze se valná většina členů nekomerční techno subkultury rozhodla tento výroční festival neopakovat (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 88).

Slačálek dodává, že s přibývajícimi články, reportážemi a celkově zvyšujícím se mediálním obrazem, který pronásledoval CzechTek a techno subkulturu, se začala měnit myšlenka, ale i forma technivalu. Z účasti na CzechTeku byl jakýsi módní trend, který přilákal návštěvníky, jež neznali techno scénu, ale začali se měnit i někteří členi techno scény, kteří v medializaci a navyšující se návštěvnosti technivalu viděli možnost zisku, což je proti myšlence nekomerční techno subkultury. Vysokou návštěvnost časem sami „pořadatelé“ začali vnímat jako velký problém (Slačálek, 2018, s. 284-285).

Kolářová a Oravcová zmiňují, že konec pořádání CzechTeku neznamenal konec techno subkultury. Nadále se pořádaly legální i ilegální freeparties, které ovšem neměly tak masivní počet účastníků (Kolářová, Oravcová, 2011, s. 88).

V roce 2017 se v červenci na Nymbursku nedaleko obce Oseček konala celý víkend nelegální technoparty s názvem Space Piknik. Space Piknik se v České republice opakuje již řadu let a je srovnáván s CzechTekem. Na místě byla přítomná policie a dokonce i těžkooděnci, avšak ke konfliktu s účastníky technoparty nedošlo. Technoparty se účastnilo něco okolo 6 tisíc návštěvníků, avšak počet se špatně odhadoval kvůli velké rozloze, na které se technoparty odehrávala a z důvodu příchodu a odchodu účastníků, i přestože policie zablokovala příjezdové cesty (Šťástka, Jilemnický 2017).

V České republice se každoročně s velikou oblibou nekomerční techno subkultury slaví pálení čarodějnic. Tyto oslavy se v rámci techno subkultury nazývají Czarotek. V roce 2018 nedaleko Liberce proběhla Czarotek Free Party. Účastnilo se jí zhruba 7 tisíc účastníků, kteří pocházeli jednak z České republiky, ale i ze zahraničí například z Francie, Nizozemí či Německa. Party probíhala legálně (ČTK 2018).

Karnevaly jsou v České republice pořádány dodnes. V loňském roce znovu proběhl DIY karneval, jehož tématem byla ženská práva. Pořadatelé karnevalu chtěli upozornit na fakt, že pozice žen ve společnosti a na trhu práce stále nejsou srovnatelné s pozicemi mužů. Ženy jsou stále méně finančně ohodnocovány, i přestože mají stejná pracovní místa jako muži. Řídící pozice stále patří více mužům než ženám. Na karnevalový průvod dohlížela policie. Průvod začínal v Praze v Holešovicích a končil na ostrově Štvanice. Celý průvod doprovázela hudba a tančící lidé v maskách (Romancová 2018).

3.5 Rizikové jevy na techno scéně

Hlavní riziko, které je spjaté s techno subkulturou a její scénou je závislost na drogách. Další rizika mohou být například překračování hygienické zvukové normy, vstup na cizí pozemek, který je spíše spojen s nekomerční techno subkulturou, a střet s policií. Je třeba říct, že některá již zmíněná rizika, jsou často veřejností či médii zveličována a mnohdy i mylně techno subkultuře přiřčena jako její znaky, přičemž může jít jen o předsudek veřejnosti či médií, kteří s techno subkulturou nesympatizují (Škařupová, 2004, in Smolík, 2010, s. 244).

Dle Janíka a Duška může dojít při dlouhodobém užívání drogy k závislosti. Závislost na droze rozdělují na psychickou a somatickou. Psychická závislost je určitý návyk jedinci psychiky, která si zvykne na určitou pravidelnost užívání drogy. Jedinec konzumuje drogu, protože mu přináší příjemné pocity a zároveň předchází těm nepříjemným. Somatická závislost je návyk těla či organismu jedince na danou drogu. Pokud si jedinec drogu nevezme, objeví se příznaky abstinence (Janík, Dušek, 1990, s. 72-73).

Techno subkultura a její scéna je často spojována s konzumací tanečních drog. Členové techno subkultury, kteří se pohybují spíše na parties klubové scény mnohdy užívají extázi, pervitin a kouří marihuanu (Škařupová, 2002, in Smolík, 2010, s. 241).

Holomek podotýká, že mezi návštěvníky parties se najdou i tací, co drogy nekonzumují, avšak přesto je konzumace drog na této scéně spíše běžnou záležitostí. Toto tvrzení se

vztahuje hlavně k nekomerční techno subkultuře, jejíž parties jsou pořádané především venku. Zmiňuje hlavně kouření marihuany a užívání tvrdších drog jako jsou „*extáze, LSD, kokain, pervitin, heroin, amfetamin.*“ (Holomek, 2005, in Smolík, 2010, s. 241)

Nejvíce je spjatá s celou taneční scénou extáze. Na tanečních parties návštěvníci poslouchají hudbu, sledují světelné efekty a díky atmosféře na party pociťují kolektivní příslušnost a blízkost k ostatním účastníkům party. To vše extáze ještě více podporuje a zážitky z party násobí. Důležité je však říct, že ne každý účastník tanečních parties konzumuje drogy (Goodyer, Pánek, 2001, s. 89).

4 PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části bakalářské práce jsem se rozhodla využít kvalitativní výzkum, který jsem realizovala metodou rozhovoru. Výzkum byl zaměřený na problematiku subkultur mládeže. Přesněji se zaměřuje na techno subkulturu, jež bývá společností často nepochopena a odsuzována z důvodu její odlišnosti a technoparties, které organizuje. V minulosti byla techno subkultura mnohdy obětí morální paniky, jež vyvolala média, a proto mi přišlo zajímavé nastínit techno subkulturu, technoparties a rizikové jevy, jež jsou s tímto fenoménem spojené, přímo z pohledu členů této subkultury. Bakalářská práce mi umožnila nahlédnout do života členů techno subkultury a lépe pochopit tento fenomén.

Cílem této bakalářské práce bylo zaměřit se na současnou techno subkulturu, technoparties a rizikové jevy, které jsou s tímto fenoménem spojené. Po shromáždění informací ohledně této problematiky a po získání rozhovorů s informanty, se pokusím odpovědět na stanovené výzkumné otázky.

Hlavní výzkumné otázky:

„Jaký je současný stav techno subkultury?“

„Jaké se vyskytují rizikové jevy v rámci akcí spojených s techno subkulturou?“

4.1 Metodologie

Pro realizaci výzkumu se mi podařilo oslovit informanty, kteří se již nějakou dobu pohybují na techno scéně, jsou v rámci této subkultury aktivními členy a byli ochotní mi poskytnout informace potřebné k realizaci výzkumu a k zodpovězení výzkumných otázek. Setkala jsem se s 10 informanty, z nichž bylo 7 mužů a 3 ženy. Informanti se pohybovali ve věkovém rozmezí od 24 let do 36 let. Nejkratší doba působení informanta na techno scéně byla zhruba 5 let a nejdelší doba působení informanta byla zhruba 22 let. Rozhovory probíhaly přímo na parties, v kavárně, u informanta doma či dle domluvy s informantem podle toho, kde se cítil příjemně na zodpovězení mých otázek.

Vzhledem k tématu této bakalářské práce jsem se rozhodla pro metodu kvalitativního výzkumu, protože mi přišla vhodnější než metoda kvantitativního výzkumu. Švaříček a Šed'ová zmiňují, že díky kvalitativnímu výzkumu lze „do hloubky a kontextuálně zakotveně prozkoumat určitý široce definovaný jev a přinést o něm maximální množství informací.“ (Švaříček, Šed'ová, 2007, s. 24)

Pro realizaci výzkumu jsem zvolila polostrukturované rozhovory, které vycházely z předem připravených otázek. Celkem bylo připravených 20 otázek. Otázky č. 1-5 byly použity v podkapitole 4.2 Představení informantů. Otázky č. 13, 14, 17, 18, 19 a 20 byly použity v tematických oblastech v podkapitole 4.3 Analýza rozhovorů. Zbylé otázky ve výzkumu nebyly použity, protože byly spíše doplňující. Seznam otázek, které byly použity v rozhovoru, naleznete v Příloze č. 1 – Otázky v rozhovoru. Nejprve jsem otázky rozposlala informantům, aby se na ně mohli do jisté míry připravit.

S poskytnutím informací nebyl žádný problém. Společně jsme se domluvili na tom, že výzkum bude probíhat anonymně a nebudu informanty identifikovat, a tak žádný z informantů neměl problém se otevřít a vše zodpovědět. Před nahráváním rozhovoru jsem se dotazovaného zeptala, zda s nahráváním rozhovoru a následným použitím informací ve výzkumu souhlasí. Na začátku rozhovoru jsem zvolila jednodušší a nenáročné otázky, aby se informant pomalu otevřel a hned na začátku ho nezaskočila nějaká náročnější otázka. Rozhovor jsem nahrávala na telefon. Nahrávku následně přepsala. Někteří informanti vyjádřili zájem o to, se následně na bakalářskou práci podívat, jelikož mi poskytli informace, a tak jsem jim tuto možnost přislíbila. Švaříček a Šed'ová ohledně etických zásad kvalitativního výzkumu zmiňují, že *„jsou to obecné principy, se kterými se můžeme konfrontovat, nikoli přesná pravidla. Na každém badateli zůstává pečlivé zvažování všech etických aspektů jeho výzkumu. Morálnímu souzení a rozhodování se nelze vyhnout.“* (Švaříček, Šed'ová, 2007, s. 44)

4.2 Představení informantů

Některé otázky z rozhovorů, na něž informanti odpovídali, byly použity jen v této podkapitole, protože mi nepřišly důležité pro zodpovězení výzkumných otázek. V rámci celého rozhovoru se jednalo spíše o doplňující informace. Jedná se o otázky č. 1-5, které najdete v Příloze č. 1 – Otázky v rozhovoru.

Informant č. 1

Informant č. 1 je muž ve věku 26 let. Na techno scéně se pohybuje přes 10 let. První zkušenost s touto subkulturou byla v jeho 16 letech, kdy se náhodně octnul na jedné party. Přiznává, že si z ní moc nepamatuje, avšak dodává, že ho překvapila nakloněnost tamních účastníků a organizátorů party. Do té doby se neseťkal se scénou, která by byla natolik přátelská a nekonfliktní. Jeho pozice v techno subkultuře je technická podpora a DJ na parties.

Techno pro něho znamená jakýsi odpočinek a útěk od běžného života, aby se alespoň na chvíli zbavil starostí a pocitů, že vůči němu má někdo předsudky.

Informant č. 2

Informant č. 2 je muž ve věku 36 let. Techno a celkově elektronickou hudbu poslouchá zhruba 22 let. K technu se dostal díky rádiovým stanicím, německým satelitním programům a přenosům z Love Parade, což byl jeden z nejznámějších festivalů techna. Zajímal se i o software, na kterém se techno dalo tvořit. Jeho pozice v techno subkultuře je interpret i posluchač. Techno je pro něho jedinečná láska. Tvrdí, že techno není jen techno, protože má spoustu podžánrů stejně jako elektronická hudba celkově, která je v současnosti natolik barevná, že se mu u jednoho stylu zůstat nechtělo. Z hudby potřebuje cítit energii, nápad a tempo, aby ho bavila.

Informant č. 3

Informant č. 3 je žena ve věku 24 let. Na techno scéně se pohybuje zhruba 5 let. První zkušenost s touto subkulturou získala v 16 letech, když ji kamarád vzal s sebou na party. Poznává, že ji nadchla atmosféra a hudba. Její pozice v techno subkultuře je posluchačka, avšak příležitostná, jak sama o sobě tvrdí. Techno pro ni znamená prožití něčeho, co je společností nepovoleno a nepochopeno. Chce se něčím odlišovat a žít jinak. Znamená pro ni útěk od reality, relaxaci a setkání s druhou „rodinou“. Tvrdí, že svým způsobem je to něco jako žít druhý život.

Informant č. 4

Informant č. 4 je muž ve věku 29 let. Na techno scéně se pohybuje zhruba 12 až 13 let. K technu se dostal díky kamarádce, která mu na základní škole dala CD, na kterém byl Heretik System. O své pozici v techno subkultuře říká, že přestože má pár vinylových desek, tak na party moc nehraje a považuje se za posluchače. Techno pro něho znamená elektronickou hudbu, svobodu a nepopsatelnou myšlenku, kterou může sdílet s přáteli z celé republiky.

Informant č. 5

Informant č. 5 je muž ve věku 31 let. Na techno scéně se pohybuje asi 17 let. Jeho první zkušenost s technem byla náhodná, protože si omylem koupil kazetu Techno Energy 9. Do té doby poslouchal skupinu Scooter, o které si mylně myslel, že se jedná o techno. To si myslel ovšem jen do doby zakoupení kazety Techno Energy 9, která ho vyvedla z omylu a jak sám

tvrdí, nasměrovala ho na správnou cestu. Jeho pozice v techno subkultuře je posluchač a návštěvník technoparty. Techno pro něho znamená hudbu plnou energie, kamarády, party a relaxaci.

Informant č. 6

Informant č. 6 je žena ve věku 29 let. Na techno scéně se pohybuje 14 let. První zkušenost s touhou hudbou získala ve svých 15 letech, když se účastnila Summer of Love. O této party tvrdí, že byla komerční a od té doby jezdí na freeparties. Její pozice v techno subkultuře je členka soundsystému, jehož název je Mental Disorder a dále je posluchačka. Techno pro ni znamená osvobození od systémem vedené společnosti. Zmiňuje, že takový pocit naplnění, který zažívá při tančení na parties tohoto typu, u žádného jiného hudebního stylu nezažila.

Informant č. 7

Informant č. 7 je muž ve věku 31 let. Na techno scéně se pohybuje 16 let. K technu se dostal přes kamaráda, který mu daroval kazetu s tímto hudebním stylem. Zmiňuje, že jeho pozice v techno subkultuře je posluchač i interpret. Techno pro něho znamená životní styl a specifickou hudbu.

Informant č. 8

Informant č. 8 je žena ve věku 25 let. Na techno scéně se pohybuje asi 6 let. K technu se dostala skrze své přátele. Uvádí, že po první účasti na technoparty zjistila, co je to opravdová party, výborná hudba a skvělí lidé. Její pozice v techno subkultuře je posluchačka. Techno pro ni znamená únik z reality, tanec a místo, kde se setká s přáteli a kde může člověk vypnout a jen poslouchat a tančit. Díky atmosféře na parties se může napojit na stejnou vlnu společně s ostatními lidmi. Tento hudební styl poslouchá nejen na parties, ale i v denním životě. Je to pro ni obrovská relaxace a vzrušení zároveň.

Informant č. 9

Informant č. 9 je muž ve věku 28 let. Na techno scéně se pohybuje asi 16 let. K technu se dostal díky pořadu Dance eXXtravaganza na rádiu Evropa 2, a také přes kamarády. Jeho pozice v techno subkultuře je posluchač. Na otázku co pro tebe znamená techno, odpověděl, že techno je všechno a všechno má svůj systém. Uvádí, že techno je snad jediné, co ho nikdy neomrzí. Miluje na něm tempo, rytmy a silné basy, které popisuje tak, že se člověk nemusí hýbat a hudba s ním houpe.

Informant č. 10

Informant č. 10 je muž ve věku 34 let. Na techno scéně se pohybuje asi 16 let. K technu se dostal skrze zahraniční programy, když byl na prázdninách u své matky v Německu a také přes spolužáka, který měl starší sestru, jež jezdila na party. Na otázku jaká je jeho pozice v techno subkultuře odpověděl, že rád o sobě říká, že je konzument. Zkoušel hudbu tvořit i hrát, ale lépe se cítí na parketu jako posluchač. Případně pomáhá s organizací či propagací. Techno pro něho znamená útěk od reality, ať už ho poslouchá doma, na party či kdekoli jinde. Zmiňuje, že je to pro něho určitý druh náboženství či životního stylu, který ovlivňuje jeho život v mnoha směrech.

4.3 Analýza rozhovorů

Vzhledem k většímu počtu otázek v rozhovoru jsem se rozhodla si vymezit dvě tematické oblasti, které souvisí s výzkumnými otázkami. Tematické oblasti jsou současný stav techno subkultury a její scény a rizikové jevy na techno scéně. Každá z tematických oblastí obsahuje jednotlivé otázky z polostrukturovaného rozhovoru. V tematické oblasti současný stav techno subkultury a její scény jsou použity otázky č. 13 a 14. V tematické oblasti rizikové jevy na techno scéně jsou použity otázky č. 17, 18, 19 a 20. Seznam otázek v rozhovoru najdete v Příloze č. 1 – Otázky v rozhovoru.

Současný stav techno subkultury a její scény

U otázky č. 13⁴ se více než polovina informantů přiklání k tomu, že současná techno subkultura a její scéna je v úpadku. Informant č. 2 zmiňuje, že techno už není, co bývalo. Informanti č. 3 a 5 se přiklání k tomu, že důvodem tohoto úpadku je, že techno subkultura se začíná ve velké míře tříštit na různé kategorie, což může být vlivem toho, že se techno stále posouvá a vznikají nové a nové podstyly tohoto hudebního stylu. Informanti č. 7 a 9 naznačují, že důvodem úpadku může být i vliv komerce a to, že v pořádání parties už začíná chybět svoboda. Mne osobně zaujal postoj informanta č. 1, který vnímá úpadek techno subkultury vlivem toho, že *„ty party, který byly první, měly myšlenku. V naší republice vznikla neuvěřitelná benevolence pro tyhle party a lidi tu mají hrozně moc možností, jak se dostat k aparatuře a jak tyhle mejdany začít dělat a spousta soundsystémů netuší, jak by měl správný mejdan vypadat. Každý mejdan by měl mít myšlenku a ne naházet na sebe bedny*

⁴ Otázka č. 13 – Jak bys popsal současnou techno subkulturu a její scénu?

a bouchat lidem za barákem.“ Na druhé straně informanti č. 4, 6 a 8 vnímají současný stav techno subkultury a její scény pozitivně, protože se na každoročních technivalech sjíždí soundsystémy z celé Evropy, ale i jiných zemí, což svědčí o tom, že je tato subkultura multikulturní. Informant č. 10, přestože vidí, že česká současná techno scéna má oproti zahraničním, co dohánět, tak zmiňuje, že *„část scény se vrací do undergroundu, kde to všechno začalo. Tím myslím skladiště, tovární haly, bunkry, opuštěný lokace a to je dobře!“*

U otázky č. 14⁵ se téměř všichni informanti shodli, že techno subkultura a její scéna se za dobu, kdy se na ní pohybují, změnila. Většina informantů vnímá změnu hlavně v již zmíněné kategorizaci scény a v tom, že se vytrácejí znaky subkultury jako výstřední oblečení a doplňky na parties. Ke změnám došlo z mnoha důvodů. Informanti č. 5 a 9 se shodují, že kolem roku 2005 techno hodně zpomalilo a ve velké míře ovládalo českou scénu minimal techno, což u nich vedlo k dočasnému nezájmu. Informanti č. 3 a 7 změny vnímají spíše negativní, protože vnímají posun scény spíše ke komerci a většinové kultuře. Informanti č. 6 a 10 vnímají posun hlavně díky nově vznikajícím technologiím, které umožňují této hudbě se dál posouvat. Přesto je informant č. 10 nerozvážený, zda tento posun vnímat kladně či záporně. Vývoj technologií sice pomáhá technu se rozvíjet, ale mnohdy na úkor kvality hudby. Zmiňuje, že *„dřív byl DJ nebo producent někdo, ke komu se vzhlíželo, teď to může dělat kdejaký Pepík a podle toho to taky vypadá.“* Informant č. 4 stojí v opozici a myslí si, že se nijak nezměnila. Informant č. 8 nedokáže posoudit, zda se změnila nebo ne, protože se považuje za krátkodobého člena na to, aby posuzoval změny v techno subkultuře a její scéně. Informant č. 1 zmiňuje: *„změnila se z mého pohledu, ale nedokážu posoudit, jestli se změnila přímo ta scéna nebo se změnil můj pohled na ni.“*

Rizikové jevy na techno scéně

K otázce č. 17⁶ se všichni informanti vyjádřili téměř jednoznačně. Přiznávají, že k techno subkultuře a její scéně drogy do značné míry patří. I přes jednoznačnost odpovědi, však někteří z informantů na tento problém mají jiný úhel pohledu. Informanti č. 3, 4 a 7 zmiňují, že na techno scéně se drogy objevují stejně tak jako všude jinde napříč společnostmi. Není to tedy jen problém, který se týká techno subkultury a její scény. Informanti č. 8 a 10 podotýkají, že si party dokážou užít s drogami, ale i bez nich. Hudba samotná je dokáže

⁵ Otázka č. 14 – Změnila se nějak techno subkultura a její scéna za dobu, kdy se na ní pohybujete? Pokud nějaké rozdíly vnímáte, popište je.

⁶ Otázka č. 17 – Většina lidí si techno subkulturu spojuje s drogami. Jaký na to máte názor? Myslíte si, že to k této subkultuře do jisté míry patří?

nabudit. Informanti č. 5 a 9 polemizují, zda drogy k této scéně patří či ne. Znají i takové technaře, kteří jezdí dlouhodobě na parties a drogy nekonzumují. Oni sami však drogy občas konzumují, aby vydrželi do ranních hodin. Informant č. 9 dodává, že stereotyp společnosti ohledně drog spojených se subkulturou posilnila média. Informanti č. 1 a 2 jednoznačně odpověděli, že drogy k této subkultuře a její scéně patří. Informant č. 1 dodává: „*myslím si, že jsou typy drog, na kterých si člověk uvědomí věci, který by si normálně neuvědomil a posunou ho v určitém způsobu myšlení dál.*“ Osobně mě překvapila odpověď informanta č. 6, který se považuje za výjimku potvrzující pravidlo. Drogy nekonzumuje.

U otázky č. 18⁷ byly ze strany informantů odlišné odpovědi. Důvodem může být to, že informanti mají jiné pozice v techno subkultuře. Někteří jsou posluchači a někteří patří mezi interprety a organizátory parties. Mohou mít i jiné zkušenosti. Informant č. 8 zmiňuje, že nenavštěvuje parties, kde jsou překračovány zvukové limity. Informanti č. 2 a 9 podotýkají, že problémy s policií vůči zvukovým limitům se řeší snad jen na techno parties, protože rockové festivaly tyto limity překračují mnohem víc, avšak problémy s policií nemají. Zároveň se informant č. 9 shodnul s informantem č. 3, že při překročení hlukové normy měli následně problémy s pískáním v uších. Přiznávají, že to byla chyba organizátorů dané party. Informanti č. 5 a 2 konstatují, že kvůli překročení hygienické zvukové normy byl zrušen festival Summer od Love. Informanti č. 1, 6 a 7 jsou interprety a konstatují, že jako organizátoři vynakládají snahu, aby hlukem nezatěžovali okolí. Při komunikaci s policií vždy vyšli vstříc a hudbu ztlumili. Informant č. 1 dodává: „*osobně se vždycky snažím domluvit tak, abych svojí zábavou nerušil okolí. Bohužel ne každý pořadatel tuhle myšlenku sdílí a naopak mám pocit, že někteří dělají naschvály.*“ Informant č. 4 zmiňuje, že lidi si v okolí party vždy stěžují, i přestože se party na daném místě koná maximálně jednou do roka. Informant č. 10 dodává zajímavou myšlenku. „*Určitý řešení nabízí myšlenka tzv. silent disco, kdy si návštěvník vezme sluchátka a poslouchá DJe v nich.*“ Uznává však, že tímhle stylem by si party neužil.

K otázce č. 19⁸ se víc jak polovina informantů vyjádřila, že hygienické podmínky na techno parties se odvíjejí od toho, jak se lidé chovají a jaká pravidla nastaví organizátoři. Zmiňují, že po pár dnech konající se party je jasné, že hygienické podmínky nebudou optimální. Stejně tak tomu je i u záchodů či mobilních záchodů v klubech v ranních hodinách druhého dne. Záleží i na počtu účastníků dané party. Tento názor sdíleli informanti č. 1, 2, 3,

⁷ Otázka č. 18 - Jak vnímáš problémy s překročenou hygienickou hlukovou normou?

⁸ Otázka č. 19 – Co si myslíš o hygienických podmínkách na technoparty?

5, 9 a 10. Informanti č. 6 a 8 se shodují, že by nejeli na party, která by se konala více dní, bez sociálního zařízení či sprchy. Informanti č. 4 a 7 naopak vnímají hygienické podmínky na techno parties za dostatečné. Informant č. 7 zmiňuje, že „*co se týká osobní hygieny, jak už název osobní hygiena říká, je na každé osobě, jak se zaopatří. Barel s vodou, mýdlo a lopatka je základní výbavou každého správného technaře.*“

Na otázku č. 20⁹ odpověděli informanti rozdílně z důvodu toho, že obsahovala jednak názor na uspořádání parties na cizím pozemku, ale i názor, zda podle nich trpí zvěř a příroda. Informantům č. 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9 a 10 nepřijde v pořádku pořádat ilegální party na cizím pozemku bez souhlasu majitele. Daná party by měla probíhat s vědomím a souhlasem majitele. Informanti č. 4 a 7 nemají problém s ilegálními parties na cizím pozemku. Oba však dodávají, že se po party daný prostor musí uklidit. Zaujal mne názor informanta č. 3, který nesouhlasí s uspořádáváním ilegálních parties, ale myslí si, že „*by měly být vyčleněny některé prostory, které by pro tyto příležitosti sloužily.*“ Zároveň informanti č. 1, 3, 4, 7, 8 a 9 se shodují a zmiňují, že pořádání parties nepoškozuje přírodu ani zvěř v dané lokalitě. Tráva na loukách časem doroste, zvěř se před zdrojem hluku přesune a odpadky po party se vždy uklidí. Myslí si, že z globálního a ekologického hlediska jsou mnohem horší vlivy, jež zvěř a přírodu poškozují. S tímto postojem nesouhlasí informanti č. 2 a 10, kteří si myslí, že techno parties poškozují zvěř a přírodu.

4.4 Vyhodnocení získaných dat a zodpovězení výzkumných otázek

Prostřednictvím informací, které mi poskytli informanti při odpovídání na otázky z polostrukturovaných rozhovorů, jsem mohla zodpovědět výzkumné otázky, které jsem si pro tuto bakalářskou práci stanovila.

První hlavní výzkumná otázka zněla:

„*Jaký je současný stav techno subkultury?*“

Zde mohu konstatovat, že většina informantů se shodla na tom, že současná techno subkultura a její scéna je spíše v úpadku. Důvody, které informanti uváděli, byly hlavně rozčlenění techno subkultury, přibližování se mainstreamu a vliv komerce. Našli se i informanti, kteří jsou spokojeni se současným stavem techno subkultury. Dle jejich názoru

⁹ Otázka č. 20 – Co si myslíš o techno parties, které se konají na cizím pozemku? Může to nějak poškozovat majitele pozemků či zvěř v okolí?

se techno subkultura neustále rozrůstá a je multikulturní. Objevil se i názor, že scéna techno subkultury se začíná navracet ke svým kořenům, kde to všechno začalo a že se navrací do undergroundu. Většina informantů vzpomíná na staré časy techno scény, než došlo k jejímu úpadku. Techno se v průběhu let rozvíjelo. Na nějaký čas zpomalilo a taneční parties ovládalo minimal techno. Vývojem různých technologií se neustále posouvá dál. Vzniká více možností pro jedince, kteří chtějí tvořit hudbu a uspořádat party, což ne všichni informanti vnímají pozitivně, protože mnohdy jsou tyto možnosti spíše na úkor kvality hudby. Dochází ke vzniku dalších podstylů, s čímž souvisí již zmíněné rozčlenění subkultury. V průběhu let se ve velké míře vytratily znaky subkultury jako image a specifické obleky a doplňky. Našel se však i názor, že se techno subkultura a její scéna nijak nezměnila.

Druhá hlavní výzkumná otázka zněla:

„Jaké se vyskytují rizikové jevy v rámci akcí spojených s techno subkulturou?“

S techno subkulturou jsou spjata určitá rizika. Hlavním rizikem jsou drogy, což sami informanti přiznávají. Na tento fakt se našlo mnoho úhlů pohledu. Někteří tvrdí, že drogy jsou spjaté s celou společností a nelze je spojovat pouze s techno subkulturou. Někteří zmiňují, že si dokážou parties užít s drogami, ale i bez nich. Informanti znají i technaře, kteří jsou dlouhodobými členy subkultury a drogy nekonzumují. Musím však zmínit, že mezi mými informanty bylo minimum těch, kteří drogy na parties nekonzumují.

Za další riziko spojené s techno subkulturou lze považovat překračování hygienické zvukové normy. Zde panovaly rozdílné názory, které byly dané hlavně pozicemi v subkultuře. Organizátoři či interpreti se přikláněli k tomu, že se snaží okolí svým hlukem neobtěžovat. Při řešení nastalého problému se policii a okolí snaží vyhovět. Někteří posluchači zmiňují, že vlivem překročení daného zvukové limitu měli problém s pískáním v uších. Kvůli zvukovým limitům byl zrušen významný festival taneční hudby (Summer of Love). Někteří mají pocit, že problémy se zvukovými normami se řeší pouze na parties spojených s techno subkulturou, protože na rockových festivalech se takové problémy neřeší.

Ohledně hygienických podmínek na techno parties se většina informantů shodla, že tyto podmínky se odvíjejí od chování lidí. Po několika dnech party nebudou hygienické podmínky optimální. Hlavně když na danou party dorazí velké množství lidí. Připomínají fakt, že po každé party se daná lokalita uklidí a odpadky odvezou. Našel se i případ toho, že informanti nevnímají žádné nedostatečné hygienické podmínky.

Dalším rizikem spojeným s touto subkulturou jsou ilegální party a následné problémy s policií. Většina informantů se shodla, že není v pořádku uspořádat party na cizím pozemku bez souhlasu majitele. Pouze pár případů sdělilo, že by s takovou organizací party neměly problém. Většina informantů si nemyslí, že by konání parties mělo špatný vliv na přírodu a zvěř v okolí, protože jsou daleko horší faktory, které přírodu a zvěř poškozují.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala problematikou subkultur mládeže. Jedinci se v období dospívání nacházejí na pomezí dětství a dospělosti. Od narození byla primárním socializačním činitelem rodina. V období dospívání mají na jedince obrovský vliv vrstevníci, kteří zažívají podobné problémy. U dospívajících stoupá potřeba se lišit, družít se s vrstevníky a hlavně někam patřit, protože členství ve skupině jim dodává jakýsi pocit bezpečí. Členství ve skupině či subkultuře je další socializací, která pomáhá jedinci nalézt svou vlastní identitu a získávat nové zkušenosti, avšak nese s sebou i určitá rizika. Tato práce se konkrétně věnovala subkultuře technařů.

V teoretické části bakalářské práce jsem nejprve věnovala pozornost vymezení základních pojmů, které by čtenáře měly připravit na následující kapitoly. Posléze jsem se věnovala subkulturám a až poté jsem se zaměřila přímo na techno subkulturu.

V praktické části bylo provedeno výzkumné šetření. Pomocí polostrukturovaných rozhovorů jsem nasbírala dostatečné množství informací, abych provedla analýzu rozhovorů. V analýze rozhovorů jsem některé otázky z rozhovorů rozdělila na dvě tematické oblasti, a to na současný stav techno subkultury a její scény a rizikové jevy na techno scéně. Následně jsem získaná data shrnula, vyhodnotila a zodpověděla výzkumné otázky. Cílem výzkumného šetření bylo analyzovat současný stav techno subkultury a rizikové jevy, které ji provází.

Po shrnutí a vyhodnocení dat jsem došla k názoru, že většina lidí považuje a hovoří o současném stavu techno subkultury tak, že je skutečně v úpadku. Jedním z důvodů úpadku je kategorizace scény, kterou zapříčiňuje rozvíjející se techno a nově vznikající podžánry. Na jedné straně lze brát pozitivně množství podžánrů, ze kterých si posluchač může vybrat, které mu jsou sympatické. Na druhou stranu nově vznikající podžánry jsou důvodem rozštěpení scény a vzniku rozdílů mezi členy subkultury. Dalším důvodem úpadku subkultury je přibližování se mainstreamu a vliv komerce. Někteří z DJs a promotérů nahlíží na pořádání parties spíše jako byznys. Mnohdy se začíná vytrácet hlavní myšlenka party pobavit lidi a pořádání parties začíná být lákavou vidinou toho, jak vydělat peníze. Někteří DJs a promotéři se rozhodli rozšířit řady technařů tím, že lákají mladé lidi na jména DJs, která mnohdy na techno parties nemají co dělat. To je však většinou na úkor kvality hudby a proti srsti letitým technařům. Příchod nových členů je pro pokračování subkultury důležitý, avšak může přinášet i negativní aspekty. Noví návštěvníci parties mohou být neznalí myšlenky

daných parties a celkově idey subkultury, a proto se pak neumí na party chovat. Někteří nejezdí na party za účelem poslechu hudby a setkání se s ostatními členy subkultury, ale pouze konzumovat drogy. Je třeba zmínit, že dle mého názoru jsou mezi komercializovanou a nekomerční techno subkulturou propastné rozdíly. Nevnímám, že by nekomerční techno subkultura byla v takovém úpadku, avšak vliv mainstreamu a komerce dosahuje všude.

Na základě vyhodnocených dat lze konstatovat, že největším rizikem techno subkultury je konzumace drog na parties. Přestože drogy jsou spjaté s celou společností a nejen s techno subkulturou, tak minimum z dotazovaných sdělilo, že na parties drogy nekonzumuje. Dalším rizikem je nedodržování hygienické hlukové normy na parties. Překračování této normy se často neobejde bez následného řešení problému s policií. Organizátoři parties se většinou snaží svou zábavou neobtěžovat okolí, a tak po domluvě s policií hudbu ztiší, avšak ne vždy nastane spokojenost na všech stranách. Okolí většinou reaguje na hluk špatně, leckdy přehnaně až to hraničí se šikanou této subkultury. Já osobně jsem se setkala se situací, kdy byla na legálním festivalu Svojsice nahlášena bomba, kterou nahlásil nespokojený jedinec z vedlejší vesnice s úmyslem ukončit festival. Celý areál festivalu musel být evakuován a následně prohledán. Žádná bomba nebyla nalezena a po pár hodinách festival pokračoval dál. Hygienické podmínky na parties se odvíjejí od chování účastníků. Také záleží, jak dlouho party probíhá a kolik ji navštíví lidí. Odpadky jsou po party uklizeny a vyvezeny. Dalším problémem, který lze považovat za riziko této subkultury, je pořádání ilegálních parties. Ilegální parties doprovázejí i problémy s policií, která se tyto parties snaží rozpustit. Společnosti vadí, protože probíhají na pozemcích bez souhlasu majitele a technaři si zkrátka dělají, co chtějí. Z hlediska mého výzkumu většina členů subkultury svědomitě odpověděla, že takové pořádání parties není v pořádku.

Použitá literatura

- 518, Vladimír a Karel VESELÝ. *Kmeny: [současné městské subkultury]*. V Praze: Bigg Boss & Yinachi, 2011. ISBN 978-80-903973-2-3.
- BĚLÍK, Václav, Stanislava HOFERKOVÁ a Blahoslav KRAUS. *Slovník sociální patologie*. Praha: Grada, 2017. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-0599-1.
- BURIÁNEK, Jiří. *Sociologie pro střední školy a vyšší odborné školy*. Praha: Fortuna, 1996. ISBN 80-7168-304-3.
- DALY, Steven a Nathaniel WICE. *Encyklopedie alternativní kultury*. Brno: Books, 1999. Nové obzory (Jota). ISBN 80-7242-065-8.
- DENČEVOVÁ, Ivana, František STÁREK a Michal STEHLÍK, NOVOTNÁ, Anna, ed. *Tváře undergroundu*. V Praze: Radioservis, 2012. ISBN 978-80-87530-17-7.
- DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-123-6.
- GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1992. ISBN 8085605287.
- GOODYER, Paula a Jiří PÁNEK. *Drogy + teenager*. Přeložil Romana KUNCOVÁ. Praha: Slovanský dům, 2001. ISBN 80-86421-44-9.
- HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.
- HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Praha: J. Budka, 1993. ISBN 80-901549-0-5.
- HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-763-9.
- HEŘMANSKÝ, Martin, NOVOTNÁ, Hedvika (2011). *Hudební subkultury*. In: JANEČEK, Petr. *Folklor atomového věku: kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha: Národní muzeum, s. 89-107. ISBN 978-80-7036-315-7.
- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
- JANÍK, Alojz a Karel DUŠEK. *Drogy a společnost*. Praha: Avicenum, 1990. Život a zdraví (Avicenum). ISBN 80-201-0087-3.
- KLEMENTA, Josef. *Somatologie a antropologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 14-406-81.

- KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2456-0.
- KUŘÍK, Bob, SLAČÁLEK, Ondřej a CHARVÁT, Jan (2018). Úvod: mládež, hudba, politika. Jak zkoumáme politizaci subkulturních scén?. In: CHARVÁT, Jan, KUŘÍK, Bob, *Mikrofon je naše bomba: politika a hudební subkultury mládeže v postsocialistickém Česku*. Praha: Togga, s. 11-60. ISBN 978-80-7476-137-9.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.
- NOVOTNÁ, Eliška. *Sociologie sociálních skupin*. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2957-2.
- ORAVCOVÁ, Anna, KOLÁŘOVÁ, Marta, ed. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-060-5.
- POLÁČKOVÁ ŠOLCOVÁ, Iva. *Emoce: regulace a vývoj v průběhu života: funkce a zákonitosti emocí, sociální a kulurní souvislosti, měření emocí*. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5128-3.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.
- SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda Servis, 2004. ISBN 80-86320-33-2.
- SAUNDERS, Nicholas, Mary Anna WRIGHT a Alexander SHULGIN. *Extáze & Techno scéna*. Brno: Jota, 1996. Nové obzory (Jota). ISBN 80-85617-93-5.
- SEDLÁK, František. *Základy hudební psychologie: celostátní vysokoškolská učebnice*. Praha: SPN, 1990. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-04-20587-9.

SLAČÁLEK, Ondřej (2018). Příběh Czechteku: lze uniknout morální panice?. In: CHARVÁT, Jan, KUŘÍK, Bob, *Mikrofon je naše bomba: politika a hudební subkultury mládeže v postsocialistickém Česku*. Praha: Togga, s. 265-300. ISBN 978-80-7476-137-9.

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

YOUNG, Caroline. *Módní kmeny*. Přeložil Adéla BARTLOVÁ. Praha: Slovart, 2017. ISBN 978-80-7529-340-4.

Internetové zdroje:

ČTK (2018). *Na technoparty do Liberce dorazilo už sedm tisíc lidí, další přijíždějí*. (<https://www.novinky.cz/krimi/470650-na-technoparty-do-liberce-dorazilo-uz-sedm-tisic-lidi-dalsi-prijizdeji.html>, 28.4. 2018).

ROMANCOVÁ, Ingrid (2018). *Prahou prošel DIY Karneval tentokrát se zaměřením na práva žen*. *Evropský rozhled*. 22. 9. 2018. (<http://www.evropsky-rozhled.eu/prahou-prosel-diy-karneval-tentokrat-se-zamerenim-na-prava-zen/>, 25.2. 2019).

ŠTÁSTKA, Jakub a Miroslav JILEMNICKÝ (2017). *Technaři louku u Poděbrad opouštějí*. *NYMBURSKÝ deník.cz*. 29. 7. 2017. (https://nymbursky.denik.cz/zpravy_region/technoparty-se-odehrava-pobliz-osecku-20170729.html, 25.2. 2019).

Přílohy

Příloha č. 1 - Otázky v rozhovoru

1. Kolik je ti let?
2. Jak dlouho posloucháš techno a pohybuješ se na této scéně?
3. Jak jsi se k technu dostal/a? Jaké byly tvé první zkušenosti?
4. Jaká je tvá pozice v techno subkultuře? Jsi interpret/ka či posluchač/ka?
5. Co pro tebe techno znamená?
6. Co je podle tebe subkultura? Pokus se tento pojem vysvětlit či nějak charakterizovat.
7. Je pro tebe techno jen hudební styl, díky kterému si můžeš užít techno party nebo je to podle tebe určitý styl života? Myslíš si, že tě ovlivní na celý život nebo je to jen záležitost, která tě časem omrzí?
8. Existují nějaké znaky, jak bys charakterizoval technaře?
9. Jaké jsou podle tebe znaky techno subkultury/scény? Čím je podle tebe techno subkultura/scéna jiná?
10. Existuje nějaká subkultura, která je podobná techno subkultuře a naopak zda existuje nějaká subkultura, která by se stavěla přímo proti ní?
11. Jsi pouze vyhraněný posluchač techna nebo posloucháš i jiné hudební žánry?
12. Vnímáš nějaké rozdíly mezi tekem a technem? Jestli ano, popiš je.
13. Jak bys popsal současnou techno subkulturu a její scénu?
14. Změnila se nějak techno subkultura a její scéna za dobu, kdy se na ní pohybuješ? Pokud nějaké rozdíly vnímáš, popiš je.
15. Jmenuj nějaké technoparty, které v rámci České republiky, rád navštěvuješ.
16. Máš nějaké zkušenosti s technoparty v zahraničí? Pokud ano, tak o jakou party či festivaly se jedná? Vidíš nějaké rozdíly na techno scéně u nás a v zahraničí?
17. Většina lidí si techno subkulturu spojuje s drogami. Jaký na to máš názor? Myslíš si, že to k této subkultuře do jisté míry patří?
18. Jak vnímáš problémy s překročenou hygienickou hlukovou normou?
19. Co si myslíš o hygienických podmínkách na technoparty?
20. Co si myslíš o techno parties, které se konají na cizím pozemku? Může to nějak poškozovat majitele pozemků či zvěř v okolí?